

ÅRSMELDING OG REKNESKAP

2015

ROGALAND BONDELAG

LOKALMAT

Coop produserer hver dag en mengde egne merkevarer. Mange av disse produktene er hentet fra det norske landbruket som foredlede produkter eller råvarer, som kornprodukter, kjøtt eller frukt og grønt.

Gjennom dette samarbeidet styrker vi det norske landbruket samtidig som vi gir forbrukerne produkter av høy kvalitet til gode priser.

coop
Litt ditt

Innhald

Årsmøtet – 2015	3
Styret og utval til Rogaland Bondelag – 2015.....	9
Næringspolitiske saker.....	10
Organisasjonssaker	26
Andre saker	32
Leiarane i lokallaga.....	40
Medlemsoversikt	41
Rekneskapen 2015	42

*Framsdebilde:
Vinnarbilette frå fotokonkurransen.
Foto: Kjell Andreas Heskestad.*

Kjære medlemmer og kollegaer

Når ein skal setja seg ned for å gjera opp status for året som har gått, vert ofte dei same tinga synlege. Landbruks- og matpolitikk står fortsatt høgt på dagsorden. Det er utfordrande, det er krevjande og ikkje minst er det interessant.

Eg synes å registrera at norsk mat og norsk landbruk er blitt meir populært hjå folk flest i løpet av dei siste åra. Som bønder har me all grunn til å være stolte av den jobben me gjer kvar dag i fjøset og ute på jordene. Norsk mat er blitt trendy!

I haust vart leiarmøte vårt kombinert med ein tur til Bayern og Tyrol. Eg vill gjerne takka alle som var med for å gjera det til fire flotte dagar der me vart ein godt samansveisa gjeng. Austerrike er truleg det landet i EU som minner mest om Norge og det har så langt bevart ein struktur med mjølkeproduksjon på relativt små gardar. Tyrol er mest kjent for sin høy-mjolk produksjon. Høy-mjolk er ein produkt som vert meir og meir verdsatt. Det som kanskje overraska oss mest i Tyrol, var integrert fjøs, bustad, gardsturisme og overnatting i same bygg.

Når me ser tilbake, så vart jordbruksoppgjeret svært krevjande. I respekt for å ta vare på avtaleinstituttet, er eg glad for at det vart ein avtale. Positivt var det at ein fekk til ein liten auke i budsjettoverføringar og at ein unngikk reduksjon i distriktstilskot og beitetilskot. Foreslått endring av omrekningsfaktor for innmarksbeite frå 0,6 til 0,5 ville slått særleg hardt ut i beitefylke Rogaland.

Det var fjerning av fraktstøtta til pelsdyrfor og omlegging av tilskot til lammaslakt som skapte størst utfordring. Mange av våre medlemmer var frustrerte over framgangsmåten ved omlegginga av lammaslaktilskotet og dei ønska ei orsaking både på prosess og resultat. På årsmøte i Norges Bondelag beklaga både leiar og generalsekretær framgangsmåten. Dette er ei sak som organisasjonen må ta lærdom av.

2015 har vore eit tøft år for kyllingprodusentane. I den situasjonen som har vore rundt kyllingproduksjonen, enten det er overetablering, bruk av narasin, sviikt i sal, marknadsmakt eller marknadsregulering, så er det mange enkelt personar. Det er bønder med familie som har investert mykje pengar på ein produksjon dei

hadde tru på for å gjera garden til ein arbeidsplass. Det er dei som sit i att som tapar, enkelte med store lån som kan være vanskeleg å betena.

2015 var også vanskeleg for bønder som har levert grønnsaker til ICA. Som kjent kjøpte Coop opp ICA, og i mai fekk mange grønnsakprodusentar som har hatt leveringsavtaler med ICA, og som allereie hadde planta og sådd, beskjed om at dei likevel ikkje får levert varene til Coop i denne sesongen.

«Norge kan ikkje utelukka knapphet på vesentlige importvarer i periodar, og me bør planleggja mottiltak». Slik konkluderer Forsvarets forskingsinstitutt i ein ny rapport. Skal me produsera meir mat i dette landet, må me ta vare på det litle me har av dyrka jord. Jordvern er ein grunnleggjande premis for i det heile tatt å ha eit landbruk. Før jul vedtok Stortinget ein ny jordvernstrategi med målsetting om at det innan 2020 skal omdisponerast under 4000 dekar årleg. Rogaland har om lag 10% av jordbruksarealet i landet og årleg har me omdisponert i snitt 1200 dekar dei siste ti åra.

For tida på går det fleire større planleggingsarbeider innan samferdselsektoren. Jernbaneverket vil leggja dobbeltsporet over Jæren i nye trasear, og Vegvesenet planlegg fire felt på 44 mellom Klepp og Bryne. Berre i desse to prosjekta vil det i følge Stavanger Aftenblad, gå med 3000 dekar prima matjord. Det svarer til ti gode gardsbruk, arbeidsplasser og evig matproduksjon. I tillegg er Vegvesenet i ferd med å utgreia ny trase for E-39 frå Sandnes til Kristiansand som alt etter traseval, kan ta fleire hundre dekar god matjord ut av produksjon for alltid, berre i Rogaland. Dette er meiningslaust! Norge, verdas rikaste land, må kunna ta seg råd til å velja ein trase for veg og bane som skåner prima jordbruksjord sjølv om dette alternativet skulle bli dyrare. Eg forventar at lokalpolitikarar både i fylkestinget og kommunestyrrer fram snakkar jordvernet.

Me opplever for tida aukande arbeidsledighet i vår region og auka press på økonomien. I nedgangstider er det landbruk og matindustri som er den stabiliserande faktor i økonomi og arbeidsliv. Landbruket kan bli endå viktigare for å oppretthalda lokal sysselsetting og folkegrunnlag.

Bondelaget er både ein fagorganisasjon for bønder, og ein interesseorganisasjon for alle som støtter norsk matproduksjon. Det er gledeleg å sjå at medlemstallet aukar. Per 31.12.2015 var me i Rogaland Bondelag 6 430 medlemmer mot 6377 året før. Særleg har medlemsveksten vore stor blant personlege medlemmer. Dette seier meg at mange flaggar standpunkt og ynskjer å støtta opp om den jobben me som bønder og bondelaget gjer for norsk matproduksjon.

Oppgåvene står i kø i det nye året som me er inne i og me trenger alle gode bidrag for å gjera vår jobb så god som mulig. Hovudpilarane i norsk landbrukspolitikk er sett i spill. Matproduksjon og landbruk er ei viktig næring og det vil alltid være bruk for oss. Difor må me ta vare på den norske landbruksmodellen og hegna om matjorda.

Takk for eit godt arbeidsår til alle som kvar dag jobbar for det flotte landbruket me har. Ein spesiell takk til styret og tilsette på kontoret for godt samarbeid i året som er gått!

Lukka til i året som kjem!

Med helsing
Ola Andreas Byrkjedal

Årsmøte i Rogaland Bondelag 2015

Årsmøte vart halde på
Scandic Airport Hotell fredag
6. og laurdag 7. mars 2015.

Korrigerings av deltakarliste:

Alle deltakarar vart registrert og ved møtestart var det 74 utsendingar frå 37 av 41 lokallag. Frå styret møtte alle med unntak av styrepraesentant Lisa Breiland og representant frå RBU Elin Egeland Roda, begge to hadde meldt forfall. Vidare møtte 1 frå Norges Bondelag sitt rep. skap, ein rep. frå Rogaland Bygdekvinnelag. Totalt var det 81 røysteføre. Frå Norges Bondelag deltok 2. nestleiar i styret, Brita Skallerud. I tillegg møtte æresmedlem Svein Helge Harbo, stortingsrepresentant Geir Pollestad og fleire gjester frå landbruket sine organisasjonar.

Foto: Bondevennen.

Godkjenning av innkalling og sakliste

Fylkesleiar Ola Andreas Byrkjedal ønskte utsendingar, æresmedlem og gjester velkomne til årsmøte og gav ordet til møteleiar Per Inge Egeland, som refererte møteinnkallinga og sakliste. Det var ingen merknader til innkalling og sakliste. Møteleiar erklærte møte for lovleg sett og gjorde møtet ope for pressa med høve til å lukke møtet dersom saker skulle tilseie det.

Til å skriva under møteboka vart følgjande valde:

Judit Vikingstad, Karmøy Bondelag og Åsbjørn Høyland, Nærbø Bondelag.

Til medlemmar i resolusjonskomité vart følgjande valde:

Leiar: Kjell Andreas Heskestad, styret. Bente Gro Slettebø, Bjerkreim Bondelag Arne Berge, Time Bondelag Johannes Vestbø, Sandeid Bondelag Are H Braaten, kontoret, sekretær.

Leiarens tale:

I talen til Ola Andreas Byrkjedal var tema blant anna følgjande:

- Godt og aktivt arbeidsår. Vårt arbeid er blant anna å skapa forståing blant forbrukaren om det arbeid som bonden gjer.

- ”Kæ seie bonden” vart lansert på årsmøte i fjor. Over 300 tusen synningar på You Tube, og i NRK Rogaland vart den kåra til en mest leste artikkelen for 2014 med 270 844 treff . God reklame for norsk landbruk.

- Jordbruksforhandlingane 2014. Takk for stort engasjement frå lokallaga, med innspel i førekant av forhandlingane og rask reaksjon med lokale aksjonar når brot var eit faktum.

- Myter om norsk landbruk. Minkande del av statsbudsjett til landbruket, 1978 var det 8%, i 2015 er overføringsane på 1,3% av statsbudsjettet.

Ei myte hjå nokre er at landbruket er lite effektivt. Ei anna myte er at norsk mat er dyr. Slike mytar må ein møta med opplysende diskusjonar.

- Biogass. Biogass basert på husdyrgjødsel kan gi store mengder fornybar energi, reduksjon i utslepp av klimagassar og ein meir anvendeleg gjødsel. På Jæren er det god infrastruktur/ ledningsnett for gass som kan nyttas.

- Lausdrift i mjølkeproduksjonen. Det er krav om overgang frå bås fjøs til lausdrift for mjølkekyr frå 2024. Vi står føre store investeringar i nye fjøs, som vil føre til stor strukturrasjonal-

isering og avvikling innan mjølkeproduksjon. Vi oppmoda Norges Bondelag å arbeida for oppheving av dato for overgang frå bås fjøs til lausdrift.

- Jordvern. Norge har lite jordbruksareal samanlikna med mange andre land. Berre 3% av Noregs landareal er dyrka jord med om lag 10 mill dekar. Av dette arealet er om lag 30% egna som korndyrking. Ingen av EU landa har lågare andel.

Dyrka mark må få like strengt juridisk vern slik som 15% av landets areal som er verna gjennom naturmangfald- og andre lovar. Ros til ordførar i Sandnes Stanley Wirak som tek ein meir offensiv haldning til jordvern.

- Verdiskaping. Om lag 90 tusen arbeidsplassar er knytte til matproduksjon og vidareforedling. Landbruket er ein stor verdiskapar i landet. Overføringsar på kr 14 mrd gir kr 38 mrd. i produksjonsverdi på råvaresida og kr 138 mrd for heile verdikjeda.
- Jordbruksoppgjeret 2015. God prosess så langt i bondelaget.
- Politikk. Samarbeidsklima i regjeringa vert sett på prøve og det er slitasje. Landbrukspolitikken er kanskje det området med størst forskjellar mellom regjering og samarbeidspartia.

- Medlemsvekst. Ved årsskiftet var det 6377 medlemmar i Rogaland Bonde- lag. Totalt er det verva 313 nye medlemmar, og ein avgang på 288 medlemmar. Vi har hatt ein vekst på 25 medlemmar. 20 lokallag har hatt medlemsvekst.

Skal organisasjonen fungera, er den heilt avhengig av aktive lokallag. Vår styrke er at vi er til stades i mest alle av fylkes kommunar, er imponert over innsatsen i lokallaga Saman skal vi lukkas med å ha eit lønsamt land- bruk over heile landet.

Visdomsord frå Willie Nelson, ameri- kansk countryartist:

"Kampen for familiegardar handlar ikkje om bønder. Det handlar om å forsikre seg om sikker og sunn mat til oss alle. Og det handlar om jobbar. Det handlar om eit betre land."

På bakgrunn i leiaren sin tale vart det opna for debatt:

Følgjande hadde ordet: Arne Berge, Bjørn Friestad, Arnstein Røyneberg, Åsbjørn Høyland, Bente Gro Slettebø, Askild Eggebø, Gabriel Joa, Sigmund Rangen og Geir Pollestad.

Nokre punkt frå debatten:

Konsekvensar for landbrukspolitik- ken; Gode for nokre få.

- Krav om lausdrift, ønskjer årstal bort for forbod om båsfjøs.
- Innovasjonsmidlar; mjølkeproduk- sjon, storfe / slakte produksjon.
- Bra med utgreiing av ny trase på E 139.
- Uro på manglande slakt på storfe. Store verdiar vert importert.
- Vi må snu trenden på fallande stor- feproduksjon.
- Dramatisk import av meieriprodukt.
- Krav om lausdrift; bra at fylkeslaget tek opp problemstillinga på årstal. Kva vil skje med dei bruka som har mellom 15 og 25 kyr?
- Biogassproduksjon, vi må nytte dei ressursane vi har på garden.
- Korn / kraftfôrpolitikken er viktig for heile landbruket i landet. Alvorleg med fallande kornproduksjon.
- Jordvern. Viktige areal for matpro- duksjon vert nedbygd.
- Positiv bonde. Må ikkje mista trua. Tru på næringa og stolt bonde.
- Vera på med kontakt politikarane.
- Feil å hevje kornpris og bruke pris- nedskriving. Kornbruka har hatt ei betre inntektsutvikling enn andre grupper i landbruket.
- Om kraftfôrprisen går opp p.g.a. høgare kornpris vil ikkje grasareala bli betre utnytta, fleire vil avslutte drifta.

- Har plass til storfe på marginale kornareal.
- Vanskelig diskusjon pris korn. Kva gjer ein for å auke produksjonen? Det har ikkje vore avlingsauke i kornproduksjonen dei 30 siste åra.
- Kva skal ein gjer med alle dei gamle løene som står tome? Rivingstilskot?
- Kva tankar har bondelaget føre jord- bruksforhandlingane med Frp stats- råden.
- Korleis auke inntekta til bonden, konkurranse om budsjettmidlar frå andre sektorar i samfunnet.
- Må få ei inntektsutvikling som sikre rekruttering og fornying.
- Prisnedskriving om målprisen på korn går opp.
- Nye norskproduserte proteinkjelder i staden for import av soya.
- Samferdsel og E 139, framtidsretta.
- Båsfjøs til lausdrift er effektivisering.
- Bygge den stolte bonde, ku-utstilling på Jærmessa.
- Norges Bondelag er ein proff orga- nisasjon.
- Mange viktige politiske saker fram- over; artikkel 19, TTIP, jordbruks- forhandlingane.
- Bonden gjer ein god jobb, nasjonal matlevering.

Fylkesleiar Ola Andreas Byrkjedal opp- summerte og takka for gode diskusjo- nar.

Møteleiar takka for godt engasje- ment og gjekk vidare på saklista.

Sak 1: Årsmelding

Nestleiar i styret Kjell Andreas Hes- kestad gjekk gjennom årsmeldinga og kommenterte saker frå årsmeldinga.

Årsmeldinga for 2014 vart samrøys- tes godkjent.

Sak 2: Rekneskapan for 2014

Org. sjef Olav sande gjekk gjennom re- kneskapan og kommenterte einskilde postar.

Rekneskapan for 2014 vart samrøys- tes godkjent.

Foto: Bondevennen.

Bente Gro M. Slettebø på talarstolen. Dei tre karane opptatt med sitt?

Sak 3: Innkomen sak

Valnemnda i Rogaland Bondelag la samrøystes fram sak for årsmøte om endring av arbeidsinstruks.

Styret behandla saka på møte den 19. februar.

Styret si tilråding til vedtak og saksutgreiing er lagt ved.

Vedtak

Styret i Rogaland Bondelag tilrår: Andre setning i pkt 5 vert ikkje endra og vil ha følgjande ordlyd: ”Det skal takast distriktsvise omsyn”. På dei andre forslaga vil styret tilrå endring i instruks.

Saksutgreiing

Valnemnda har kome med følgjande forslag til endring av Instruks for valnemnda i Rogaland Bondelag. Endringsforslaget er merka med gult.

Grunngjevinga er at valnemnda ønskjer å stå noko friare innan distriktsvise omsyn enn dagens instruks. Valnemnda ønskjer og å visa det ansvar som lokal-laga har med å ha forslag til kandidatar til tillitsverv i Rogaland Bondelag. For at valnemnda kan gjer eit godt arbeid er det nødvendig at dei har kandidatar som rekrutterast inn i Rogaland Bondelag sitt arbeid.

Valnemnda i Rogaland BL hadde i møte 30. januar 2015 til behandling. ”Instruks for valnemnda i Rogaland Bondelag” godkjend av årsmøte i Rogaland Bondelag 20. og 21. mars 2009.

Ei samla valnemnd ønskjer å endra fyrste avsnitt i punkt 5 til følgjande:

Valnemnda skal fremja forslag på kandidatar til alle tillitsverv i samsvar med lo-vane. Det bør takast distriktsvise omsyn. Lokallaga bør kome med innspel. Omsynet til eit best mogleg samansett styre

skal vektleggjast. Likeeins skal ein søkja å få til ei rimeleg kjønnsfordeling til dei ulike verva. Valnemnda har plikt til å søkja etter kandidatar til dei ulike verva. Ut ifrå dette skal ein søkja og finna fram til dei personane som best stettar krava.

Valnemnda må også prøva å ta lang-siktige omsyn med tanke på seinare sty-resamansetnad m.m.

Valnemnda skal innhenta konkrete og faktiske opplysningar om dei føre-slegne kandidatane m.m.”

Leiar i valkomiteen, Sigmund Ran-gen orienterte om bakgrunn til forslag om å endre arbeidsinstruksen.

Fylkesleiar Ola Andreas Byrkjedal orienterte om styret si behandling og tilråding.

Følgjande hadde ordet til saka: Sven Martin Håland, Knut Åge Gjersdal og Jan Idar Haugen.

Det var avstemning på dei to forsla-ga; styret si tilråding fekk 21 stemmer, og falt. Det var ikkje kontraavstemning.

Arbeidsinstruks vert endra i samsvar med forslag frå valnemnda.

2. nestleiar i styret for Norges Bondelag, Brita Skallerud hadde innlegg på følgjande tittel: Landbruket og samfunnet omkring oss Følgjande tema vart tatt opp i hennas innlegg:

- Landbruket er ei politisk næring, treng politiske vedtak for ramevilkår.
- Nye sjukdommar i vårt land – MRSA (antibiotikaresistente bakterier) og BSE (kugalskap)
- Produktivetsframgang
- Ta i bruk alle ressursar på garden.
- Komplett næringskjede, kr 14 mrd inn i næringa, kr 140 mrd i verdiskaping. Årlig.

• Fleire viktige saker nå:

- Artikkel 19, handelssamkvem mellom EU og Norge på landbruksvarer.
- Marknadsbalanseringsutvalet
- Jordbruksforhandlingane 2015
- Konesjonslova
  - Jordvern, matjord til matproduksjon
  - Priskontroll
  - Buplikt
  - driveplikt

• Rame for jordbruksforhandlingane.

- Prisuttak
- Korn, kjøt, mjølk, grønt
- Budsjettpengar
- Prosent eller kroner
- **Viktige jordbrukspolitiske verkemiddel**
  - Korn og kraftfôrpolitikken
  - Auka matproduksjon på norske ressursar.

• Politisk arbeid, viktig å møte polikarane

- Skatteregimet i samband med sal av jord
- Ikkje konsesjonsplikt ved sal av jord til nabobruk.
- Verdiskaping

• To interne arbeidsgrupper:

- Klimapolitikk, landbruket ein del av klimaløysingane.
- Matpolitikk.
  - Auka matproduksjon på norske ressursar, produsert på ein bærekraftig måte som gir trygg og ærlig mat til alle

Etter kort innleiing frå ordstyrar vart det invitert til ordskitte, og følgjande hadde ordet:

Geir Oluf Hareland, Bente Gro Slettebø, Geir Jone Pollestad, Vidar Nedrebø, Geir Erik Aanestad, Arne Berge, Sveinung Svebestad

Punkt frå debatten:

- Puljetillegg på gris, levering slakteri.
- Effektiviseringskrav
- Prioritere distrikt og strukturutjamning.
- Støtte til pelsdyrhaldarane.
- Gardsbesøk av skuleklassar, bra.
- Ærlig mat, kommentarar.
- Kvi for godta negative oppslag om norske kyllingprodukt i Nationen som ikkje får spalteplass til kommentarar frå landbruksfagleg hald. Er vi tent med ei slik avis i landbruket.
- Nationen – kritisk avis, bør ha kritisk blikk, utfordrande med truverdigskap med nåverande eigarskap.
- Trygg mat og kompetanse
  - Utdanning av veterinær og medisinsk samarbeid på NVH på Høyland i Sandnes. Må verne om institusjonen. Høg kompetanse.
  - Samarbeid med humanmedisin og animalmedisin.
- Støtt opp om familiebruket
- Konesjonsloven,
- Norske ressursar, kva er det i dagens lønnsnivå.
- Skal vi ta omsyn til EU sin mjølkepris ved forhandlingane?
- 200 mill liter mjølk / mjølkeprodukt vert importert, må ta omsyn til det i kravet.

Brita Skallerud oppsummerte:

- Puljetillegg ved større leveranse til slakteri: kan ikkje bruke budsjettmidlar for å etterlikne skeivfordeling.
- Effektivisering, teknisk utvikling
- Ressursgrunnlaget vårt er jord.
- Vi må gjer noko i mjølkesektoren
  - Lausdriftskravet
  - Struktur.

Importvernet, eit viktig ramevilkår for norsk matproduksjon?

Innlegg ved leiar i Rogaland Bondelag sitt Grøntutval, Håvard Skavland

- Importvernet i grøntsektoren er avgjerande for blant anna veksthusproduksjonar.
- Eit press frå Europa som sel t. d tomat til under pakke / emballasje kostnader
- Stor effektivisering i veksthusproduksjonen.
  - På 20 år har noteringsprisen på tomat stege med kr 2,-.

Innlegg ved konsernstyremedlem i Tine Sa, Askild Eggebø.

- Importvernet i mjølkesektoren
  - Ordrande på Yoghurt
  - Norsk kostnadsnivå svært høgt samanlikna med EU
  - Norsk målpris på mjølk er høg i forhold til EU.
  - Tillit hjå forbrukaren viktig.Innlegg ved Brita Skallerud:
- TTIP forhandlingane mellom USA og EU.

Fjerne handelshindringar i marknaden. Fremje handel mellom EU og USA.

  - TTIP forhandlingar på grunn av nedgang i handel.
  - Uklart når forhandlingane er ferdige og kva innverknad det vil få for den norske marknaden.
- Artikkel 19 forhandlingane er i gang.
  - Regulere handel av jordbruksprodukt mellom Norge og EU, eksportkvotar mellom marknadane, importvern og anna.

- Volumproducentane er mest avhengige av importvern.
- Uklart når forhandlingane er ferdige.
- Regjeringa forhandle, lukka prosess.

Ordsifte: Tor Inge Eidesen støtta opp om innlegga.

Lukka møte:

Det er årsmøteutsendingane, NB sine rep. skapsmedlemmar og tilsette på kontoret som deltek på denne type lukka møte. Brita Skallerud orienterte om moglege aksjonsplanar og aksjonsformer, både før jordbruksforhandlingane starte og aksjonar om det vert brot i forhandlingane. Lokallaga er klare.

Ola Andreas Byrkjedal oppmoda til samhald og at lokallaga la planar for aksjonar.

Middag om kvelden

Time Bondelag vart utnemnd til årets lokallag for 2014. Time Bondelag går vidare til den nasjonale konkurransen om Årets Lokallag 2014, som vert utnemnd på Norges Bondelag sitt årsmøte.

Tidligare leiar i Rogaland Bondelag Arna Høyland takka for maten.

Det er tradisjon at ordstyrar er kveldens vert.

Dag 2

Leiar i resolusjonskomiteen Kjell Andreas Heskestad la fram forslag frå årsmøte. Det er fire forslag som omhandle: utbygging E139 over Jæren, E134 på Haugalandet, støtte til pelsdyrhaldarane og ang krav om lausdrift frå 2024.

Følgjande hadde innlegg: Helene Serigstad Bødtker, Jakob J Eskeland, Per Inge Egeland, Sveinung Svebestad og Ola Andreas Byrkjedal.

Komiteen arbeider vidare med resolusjonane på bakgrunn i innspel frå årsmøtet.

Sak 4:

Arbeidsplan for Rogaland 2015 - 2016

Styremedlem i fylkeslaget Jan Idar Haugen gjekk gjennom forslag til arbeidsplan, kom med utfyllande kommentarar på enkelte område.

a) Marit Epletveit frå Gjesdal Bondelag ønska inn i planen: Ta vare på dei tilsette. Gode folk må vi passe på.

Ola Andreas Byrkjedal takke nestleiar i Norges Bondelag Brita Skallerud for god deltaking.

- b) Inga Steinsland frå Bjoa Bondelag ønska inn i planen: Norsk mat på arrangement som Rogaland Bondelag arrangerer
- c) Judit Vikingstad frå Karmøy Bondelag: ønskjer ein oversikt på kva som er utført i gjeldande arbeidsplan

Ang

a: Samrøystes vedtatt.

b: Oversendt kontoret.

c: Det vert synt til årsmeldinga for 2014.

Ved endeleg avstemning: Arbeidsplanen for arbeidsåret 2015 – 2016 samrøystes godkjent.

Sak 5: Budsjett for 2015

Org. sjef Olav Sande la fram for slag til budsjett for 2015. Enkelte budsjettpostar vart utfyllande kommentert.

Ved avstemning vart Budsjett for 2015 samrøystes godkjent.

Orientering frå leiar i U-landsutvalet

Elisabeth K. Nesheim

Ho orienterte om U-landutvalet sin evalueringstur til Sambolabo i Kame-run. Prosjektet vert

godt motteke og arbeidet går etter planen med bygging av bruer, graving av brønningar, ulike motivasjonsgrupper blant kvinner og ungdom for berting av livsvilkår i området. Det var innsamling av pengar blant utsendingane og det kom inn kr 5578. Bra.

Biogass i landbruket

– ny næring for husdyrbonden

Marknadsdirektør i Lyse Asbjørn Høivik hadde engasjert og opplysende innlegg. Etablering av pilotanlegg på Jæren med gjødsel frå gris er under planlegging. Han ønska kontakt med storfeprodusentar for bygging og utprøving av anlegg på bakgrunn i denne type gjødsel. God interesse.

Sak 6: Val

Leiar i valnemnda la fram forslag frå valnemnda. Forslaga var einstemmige, med unnatak i eit styremedlem og 1. varamedlem til styret, ingen motkandidat.

Ved oppstilling av røysteføre var det 81 delegatar med stemmerett.

1. Leiar for eit år:

Etter forslag frå valnemnda vart Ola Andreas Byrkjedal attvald som leiar med 79 stemmer, 1 stemme var blank.

2. Val av to styremedlemmar for to år:

Forslag frå valnemnda.

Representant frå Nord Rogaland:

Jan Idar Haugen, Skjold Bondelag.

Valnemnda: frå venstre; Svein Levik, Olav Dysjaland, Jørn Apeland, John Egil Frøystad, Sigbjørn A Hofsmo, Gaute Urdal, Sigmund Rangen, Sven Martin Håland

Vart vald med 79 stemmer, 1 stemme var blank.

Representant frå Ryfylke:

Lisa Breiland, Finnøy Bondelag

Vart vald med 78 stemmer, 2 blanke stemmer

3. Val av nestleiar til styret:

Forslag frå valnemnda:

Attval på Kjell Andreas Heskestad.

Vald med akklamasjon.

4. Val av 3 varamedlemmar til styret.

Forslag frå valnemnda:

1. Arnstein Røyneberg, Sola Bondelag

2. Tor Inge Eidesen, Skåre Bondelag

3. Bente Gro M. Slettebø, Bjerkreim Bondelag

Vald med akklamasjon.

5. Val av 5 utsendingar til årsmøte i Norges Bondelag for 2 år.

Frå Nord- Rogaland:

Jan Idar Haugen, Skjold Bondelag, attval.

Frå Ryfylke:

Gunleif Haukali, Forsand Bondelag, ny

Frå Dalane:

Bente Gro M. Slettebø, Bjerkreim Bondelag

Frå Jæren:

Torgeir Kinn, Stavanger Bondelag, ny

Åsbjørn Høyland, Nærbø Bondelag, ny.

Valde med akklamasjon.

6. 11 varautsendinga til årsmøte i Norges Bondelag for 1 år.

1. Inga Steinsland, Bjoa Bondelag

2. Trond Skjefrås, Sokndal Bondelag

3. Guttorm Gudmestad, Rennesøy Bondelag

4. Lenita Salte, Varhaug Bondelag

5. Svein Levik, Forsand Bondelag

6. Jostein Sleveland, Helleland Bondelag

7. John Egil Frøystad, Skåre Bondelag

8. Geir Ingve Øglend, Sandnes Bondelag

9. Moten Dale, Karmøy Bondelag

10. Jon Tore Refve, Bore Bondelag

11. Olav Sande, organisasjonssjef.

Valde med akklamasjon.

7. Ordstyrar og varaordstyrar for leiarmøte 2015 og årsmøte 2016.

Forslag frå valnemnda:

Ordstyrar:

Per Inge Egeland, Hjelmeland Bondelag, attval.

Varaordstyrar:

Ole Andreas Årslund, Varhaug Bondelag, ny

Valde med akklamasjon

8. 4 medlemmar med vararepr. til valnemnda for årsmøte 2016.

9. Forslag frå valnemnda:

Frå Jæren:

Sigmund Rangen, Varhaug Bondelag, attval.

Vara:

Jone Fosse, Time Bondelag, attval

Frå Dalane:

Stein Pettersen, Bjerkreim Bondelag, ny

Vara:

Vilhelm Hellern, Lund Bondelag, ny

Frå Ryfylke:

Olav Dysjaland, Rennesøy Bondelag, ny

Vara:

Ronny Kavli, Finnøy Bondelag, ny

Frå Nord - Rogaland:

Jørn Apeland, Sandeid Bondelag, attval
Vara:
Kjell Thomas Kirketeig, Ølen Bonde-
lag, attval.
Valde med akklamasjon

10. Leiar og nestleiar i valnemnda:

Forslag frå valnemnda:

Leiar:

Sigmund Rangen, Varhaug Bondelag,
attval

Nestleiar:

John Egil Frøystad, Skåre Bondelag,
attval

Valde med akklamasjon.

Resolusjonar

Leiar i Resolusjonskomiteen Kjell An-
dreas Heskestad la fram forslag på 4
resolusjonar:

Vegutbygging:

Ei brikke for å bevare matkammeret

Viktige samferdselsårar , som E-39 og E-134, må leggest i trasear som i størst mogleg grad unngår å ta matjord. E-39 er den viktigaste vegen i Sør-Rogaland. Alternativ trase som er foreslått av Rune Gjedrem vil gå over store deler av Høg-Jæren og vidare mot Flekkefjord. På denne strekninga vil det også gå med dyrka jord, men i langt mindre grad enn å byggja ny motorveg langs nåverande E-39. Endå viktigare er det å sjå på kva ein eventuelt ny trase kan utgjera for å bevare matjorda på Jæren. Folk buset seg nærare ny veg, som då vil vera fjellgrunn.

Årsmøtet vil be sentrale vegmyndig-
heter om å utrede ny trase for E-39, og
bidra til at den pågåande utbygginga av
E-134 foregår med matjord i tankene.

Kvifor rive gode fjøs?

Årsmøtet i Rogaland Bondelag vil at
fristen for å utfase gode og velfunge-
rande båsfjøs opphørrar. Mange av disse
fjøsa er velholdte og ivaretar dyrevel-
ferden. Målet om lausdrift oppnås ved
et krav om at alle nye fjøs som bygges
skal være lausdriftfjøs.

Pelsdyrnæringa – et gode

Årsmøtet i Rogaland Bondelag vil ha
en fortsatt norsk pelsdyrnæring.

Norsk pelsdyrnæring er en lønnsom
og bærekraftig produksjon som styrker
verdiskapningen i landbruket.

Forskning og kunnskap gjer trygg mat

Rogaland Bondelag støtter opp om

Foto: Jon Lea.

NMBU Høyland og den rollen dei har
i utdanning av dyrehelsepersonell, samt
deira rolle innan forskning og utdanning
av humanmedisinatarar gjennom prosjek-
tet SEARCH (Sandnes Education and
Research Center Høyland). Forsøks-
garden spelar ein viktig rolle for dyre-
og folkehelsa. Forsking og kunnskap
gjer friske dyr og trygg mat.

Ved avstemning vart forslaga sam-
røystes godkjente:

Per Inge Egeland orienterte om ar-
beidet med prosjekt brannvarslings-
anlegg som ikkje er i orden eller vert
fråkopla på grunn av mange feilalar-
mar.

Helsingar:

Leiar i Rogaland Bygdekvinne-
lag May Sissel Nådland takka for godt samar-
beid

Leiar i Norsvin Rogaland og med-
lem prosjektgruppa Brannalarm takka
for godt samarbeid. Han gav ein kort
orientering om arbeidet i gruppa, er på
rett spor for å betra funksjon på brann-
varslingsanlegga.

Leiar i Rogaland Bondelag Ola An-
dreas Byrkjedal takka for tilliten, gav
følgjande helsing:

Media følgjer med oss, vi er interes-
sante

Vi har stor verdiskaping i landbru-
ket, og er viktige for samfunnet om-
kring oss.

Kontakten med politikarane må vi
halde trykk på.

Referent: Olav Sande

Møteleiar Per Inge Egeland

Judit Vikingstad

Åsbjørn Høyland

Styret og utval i Rogaland Bondelag

Styret:

Ola Andreas Byrkjedal
Kjell Andreas Heskestad
Sonja Herikstad Skårland
Lisa Breiland
Jan Idar Haugen
Ann Elise Mæle (RBK)
Elin Egeland Roda (RBU)
1.v.m. Arnstein Røyneberg
2.v.m. Tor Inge Eidesen
3.v.m. Inga Steinsland

Informasjonsutvalet:

Kjell Andreas Heskestad
Bente Gro M. Slettebø
Lisa Breiland
Sigbjørn Andreas Hofsmo
Svein Ståle Kolstø

Grøntutvalet:

Håvard Skavland
Ola Sunde
Terje Pundsnes
Odd Sele
Arne Vagle, Jæren Forsøksr.

Jordvernutvalet:

Gette Eidesen
Torgeir Kinn
Arnstein Røyneberg
Erik Thoring, Naturvern.f.i Rog
Hans Aarsland, Jordv.f. Rogaland

Verveutvalet:

Geir Oluf Hareland
Solveig Øie
Kjell Andreas Heskestad

U-landsutvalet:

Terje Øen, TINE M. Sør BA
Synnøve Jørgensen, 4H
Kari Rege Nilssen, RBK
Ole Eriksen

Samarbeidsutv.rb/gj.:

Ola Andreas Byrkjedal
Kjell Andreas Heskestad
Olav Sande
Gjensidige Forsikring:
Torbjørn Bø

Foto: Bondevennen.

Æresmedlem i fylkeslaget:

Einar K Time Stavanger
Bjarne A Undheim., Time
Karl Brådli, Bjerkreim
Svein Helge Harbo, Nærbø
Signe Henriksen, Strand.

Samarbeidsrådet:

Olav Røysland
Askild Eggebø
Ola Andreas Byrkjedal
Per Inge Egeland
Gabriel Joa
1. v Morten Malmin
2. v. Lodve Håland
3. v Håvard Skavland

Utsendingar til Norges Bondelag sitt årsmøte:

Ola Andreas Byrkjedal, Gjesdal
Kjell Andreas Heskestad, Lund
Jan Idar Haugen, Skjold
Lisa Breiland, Finnøy
Sonja Herikstad Skårland, Time
Jan-Arild Anda, Klepp
Arne Berge, Time
Jarle Ravnås, Strand
Inga Steinsland, Bjoa
Marit Epletevit, Gjesdal
Tor Inge Eidesen, Skåre
Bente Gro M. Slettebø

I tillegg møtte Arnstein Røyneberg på årsmøtet som 1. vara til styret i Norges Bondelag.

Næringspolitiske saker

Innspel til jordbruksforhandlingane 2015.....	10
Aksjonsdag på Øksnevad videregående skole.....	15
Årsmøta i lokallaga	15
Valmøte med fjoslokt i Vindafjord	16
Valgmøte med fylkestingskandidatene og bondelagets tillitsvalgte	16
Høyringer.....	17

Innspel til jordbruksforhandlingane 2015

1. Landbruket i Rogaland er viktig for landet sin matproduksjon. Om lag 10 % av landets dyrka areal og om lag 30 % av innmarksbeita finn vi i Rogaland. Om lag 20 % av landet sin produksjon på grovforbaserte dyreslag og opp mot 30 % av dei kraftfôrbaserte produksjonane er i Rogaland. Kornproduksjonen i Rogaland er minimal, om lag 1 % av landet sin produksjon.

Godt stell av både innmarksbeite og utmarksbeite kan gje store grasavlingar. Ramevikåra må utformas på ein måte som gjer det interessant å nytta beita. I mange område er det samarbeid om beitedrift som bør stimuleras, både innan småfe og storfe.

Netto verdiskaping på primærleddet er vel 2 milliardar kroner, og sysselsett om lag 15 000 personar på primær og sekundærleddet, noko som er ca 6 % av tal sysselsette i fylket.

I område med stor husdyrtetthet, kan miljøutfordringane verta avgrensande for vidare vekst i matproduksjonen. Rogalandsbonden tek vassdirektiv og andre miljøutfordringar på ein framtidssrette og bærekraftig måte. Dette gjer ein med betre agronomisk drift, ta i bruk nye tekniske hjelpemiddel som til dømes separering av husdyrgjødsel for meir målretta bruk av husdyrgjødsel, biogassanlegg og miljøavtalar som har større miljøkrav til gardsdrift enn lovverket tilseie. Vi kan ikkje redusere matproduksjonen i produksjonsaktive område, ramevilkåra må tilretteleggjast for innovasjon på agronomiske og tekniske løysningar.

Rogaland Bondelag vil slå eit slag for kombinasjonsbruket. I vårt fylke er det

mange gardsbruk med avgrensa tilgang på jord- og beiteressursar. For å få ei inntekt som gjer at garden kan stå for hovudinntektskjelda må ein ha både grovfôr- og kraftfôrbaserte produksjonar. Strukturverkemidla må leggjast til rette for denne type. Då er ikkje auke i konsesjonsgrensar vegen å gå.

2. Pris

I dag har vi målpris på følgjande produkt:

- Mjølke
- Gris
- Korn
- Grønnsaker

Mjølke:

Mjølkeproduksjon er bærebjelken i landbruket for dei fleste fylka i landet. I Rogaland har mjølkeproduksjon ei netto verdiskaping i primærleddet på vel ein mrd, noko som utgjer over 50% av heile verdiskapinga i landbruket. Lønsemnda i denne produksjonen er viktig for matproduksjon i heile fylket. Målprisen har stige frå kr 3,82 i 2005 til kr 5,20 i 2015. Ein auke på kr 1,32 på 10 år. Mjølkeproduksjon er arbeidskrevjande og nyinvesteringar i denne produksjonen er kapitalkrevjande. Det er behov for store investeringar for å halde produksjonen oppe, og ut frå krav innan dyrevelferd.

Dette vil tilseie behov for auke i målpris ut over kostnadsutviklinga.

Vi ser at pris til mjølkeprodusent er pressa i EU landa. Etter det vert innført handelsblokkade av Russland og oppheving av mjølkekvotesystemet i EU vert det overproduksjon av mjølke og mjølkeprodukt i EU. Presset på

import av meieriprodukt er stort, vårt lands forbrukarar er kjøpesterke og presset på å få selja er stort. Det vert utfordrande å auke målprisen på mjølke ut over kostnadsutviklinga. Det vert til dømes importert store mengder yoghurt produsert på utanlands mjølke til landet, yoghurt importert utover kvote med full tollbelastning. Marknads-situasjonen for mjølkeprodukt i tida framover kan verta krevjande. For å halda oppe volumet i den norske mjølkeproduksjonen må ein vurdere tilpassingar i Prisutjamningsordninga slik at ein betrar konkurransemna på foredla meieriprodukt som t.d. yoghurt.

Styret i Rogaland Bondelag tilrår ei auke i målpris på mjølke på inntil 10 øre pr liter.

Gris:

Svinenæringa har i fleire år slite med overproduksjon. Det har ikkje vore mogleg å ta ut målpris og avgifta til marknadsregulering har kosta dyrt for svinbonden. Kostnadsutviklinga i næringa har ikkje vorte kompensert, verken i prisuttak eller budsjettmidlar.

I løpet av 2014 og nå i 2015 har marknads-situasjonen for svin snudd, det er nå marknadsbalanse, målpris er innan rekkevidde og avgifta til marknadsregulering er betydelig lågare. I juli 2013 var avgifta til marknadsregulering på kr 2.10 pr kg på slakta gris og i januar 2015 var avgifta kr 0,70 pr kilo. Kostnadane med overproduksjon kosta dyrt, vel kr 4,- pr kg slakta gris. For å betra økonomien i griseproduksjonen meiner fylkestyret det er rom for å auka målprisen med kr 1,- pr kg. Vi forutset at næringa ikkje vert belasta med auke i kraftfôrprisen.

Foto: Øyvind Steinnes.

Storfe:

Det er eit stort underskot av storfekjøtt, og det må ei storsatsing på auka produksjon for å dekke inn importbehovet. Verkemiddelet i jordbruksavtalen er blant anna kvalitetstilskot som vert utbetalt på storfe over 250 kg, klasse O og betre. Fylkeslaget tilrår at ein forsterkar desse verkemidla slik at ein stimulerer til høgare slaktevektar og betre kvalitet. Det må bli meir lønnsamt å fore fram store kvalitetsslakt. På kort sikt er dette den mest effektive måten å auka den norske produksjonen av storfekjøtt.

Korn:

Kornproduksjonen er redusert her til lands, både i mengde og dekar. Det er ei alvorleg utvikling, trenden må snuast. Den såkalla "terrorbalansen", mest korn på austlandet/ trøndelag og mest gras/beite elles i landet må oppretthaldast.

Kornprodusenten må få betre lønnsamt. Fylkesstyret tilrår ein auke i målpris på korn.

Vidare vert det tilrådd å innføre eit nytt budsjettfinansiert kvalitetstilskot på korn, etter same prinsipp som til dømes er på storfe. Det er viktig med produktionsaktive tilskot, som stimulere til mengde og kvalitet.

Om målprisen på korn vert auka vil kostnadssida i kraftfôrbaserte produksjonar få ei for stor auke. Ein auke i kraftfôrpris må kompensast med prisnedskrivning.

Grønt:

Grøntprodusentenes samarbeidsråd (GPS) er eit samarbeidsråd for produsentar innan grøntnæringa. GPS skal arbeide med produktionsplanlegging, marknadstilpassing, kvalitet og pris. Grøntnæringa er ikkje med i marknadsreguleringsordninga, GPS er eit viktig styringsorgan for næringa. Medlemskap i GPS er frivillig.

Det er målpris på dei fleste grønnsaker som vert produsert her til lands. Fylkeslaget går ut frå grøntutvalet si tilråding på ein auke i målpris på gjennomsnitt 5%. Fordeling på produkt vil skje i drøftingar mellom faglag og landbruksdirektorat.

3. Budsjettoverføringar

I dei siste jordbruksoppgjera har det vore svært vanskeleg å få tatt ut budsjettmidlar. Krav om målprisauke har faglag fått gjennomslag for, det er landbruket sjølve som er ansvarleg for å få tatt ut målpris i marknaden. Vi har vi eit høgt kostnads- og lønnsnivå samanlikna med andre land i Europa, (som ikkje er på grunn av landbruket). Sjølve med fullt innslag på toll vil importerte vare konkurrera med våre produkt som skal vera beskytta med ein for importvern. For å styrka inntektsgrunnlaget på gardsbruka må budsjettoverføringane aukast.

Prioriteringar:

Som omtalt tidligare i brevet, dei fleste produksjonane i landbruket er kapitalkrevjande. Likevel er dei økonomisk gunstigare å mekanisera/ ta i bruk ny teknologi enn større arbeidsmengde med fleire tilsette på bruka. Lønnsnivået i vårt land er på topp i europeisk samanheng. Å starte som bonde/ overta gardsbruk krev i dei fleste høve store investeringar.

- **Investeringstilskot og rentetilskot** er viktige ramevilkår for investering i landbruket. Det må ikkje løyvas tilskot /rentetilskot til kraftfôrbaserte produksjonar, og må gjelde heile landet. Ulike ramevilkår for innkjøp av til dømes kraftfôr må jamnast ut med frakttilskot og gradering av produksjonstilskot.

- Kravet om lausdrift i mjølkeproduksjon vert innført i 2024. Ut frå kravet i forskrifta må det utarbeidast ein investeringsplan med langsiktige ramevilkår for nyinvestering innafor storfehold.

- **Velferdsordningane** er særskilt viktige for rekruttering til næringa. Beløpet til sjukdomsavløyning må hevjast frå kr 1750,- pr dag til 2000,- pr dag. Maksimumsbeløpet for avløyartilskot bør hevjast til kr 100 000,-. Krav om dokumentasjon må vidareførast.

- **Frakttilskot**

- Dei ulike støtteordningane innan frakt i landbruk, som også omfatte grøntsektoren og pelsdyrnæringa, er viktige for utlikning av fraktkostnader.
- Ordningane med fraktstøtte bør aukast i takt med prisutviklinga.
- Stadfraktsordninga (frakttilskot) er avgjerande for like transportvilkår for eit landbruk i heile landet.

- **Auka produksjon**

For å få ein auka i matproduksjonen på norske ressursar må det stimulerast til større bruk av beiteressursane. Satsane pr dyr både på utmarks- og innmarksbeite må styrkast. Satsane på arealtilskot, her er det ikkje behov for endringar. Arealtilskot er eit passivt tilskot som ikkje stimulere til auka matproduksjon.

I dag vert det importert store mengder soya som proteinråstoff til bruk i kraftfôr. Det bør settast inn FOU midlar for utvikling av proteinhaldige vekstar meir ytesterke og proteinrike korn- og grassortar, samt forskast på alternative proteinvekstar i vårt land. Samarbeid med havbruk er viktig.

- **Innretting av verkemiddel**

Verkemiddel må i hovudsak ha ei innretting som stimulere til matproduksjon. Matproduksjon i heile landet krev ulike sett med verkemiddel for å utlikne forskjellar i klima og geografi. Å fremje matproduksjon som hovudinntektskjelde må liggje til grunn, verkemiddel som vert sett inn må fremje både volum og kvalitet.

For å auke norsk kjøtproduksjon bør minimum slaktevekt på storfe aukast for å ta del i kvalitetstilskotet. Ein bør stimulera til høgare vektor på storfeslakt.

For å styrkja kornøkonomien må det innførast eit nytt kvalitetstilskot. Innretninga må vera slik at det er lønsamt med volum og kvalitet. Ein styrka kvalitetsbetaling må gå over budsjettmidlar.

- **Struktur/utflating**

I vårt fylke er ingen lokallag som ønskjer ei større utflating av verkemidla.

Matproduksjon i heila fylket krev struktur- og distriktswerkemiddel for å utlikne både geografiske og klimamessige forhold. Bondelaget bør ikkje forsterka strukturutflatinga på tilskota som vart gjort i sist jordbruksoppgjer.

- **Innretning av verkemidla i forhold til distrikt**

Fraktordningane er grunnleggjande ramevilkår for landbruk i heila landet, som og gjeld for grønsaksproduksjon og pelsdyrhold.

Beiteressursane ligg stort sett i distrikt Norge. Å stimulere til bruk av beite og økonomiske ramevilkår som gjer det interessant å nytte beita er god distriktspolitikk.

2 Forenkling

- Teljedato for sau og lam må endrast i tid, til dømes til søknadsomgang 20. august med teljedato 1. juni, vi får då teljas med alle produktive dyr.
- Grøftetilskot må få ein enklare søknadsprosedyre, avkryssing på søknad om produksjonstilskot at det er grøfta.
- Driftstilskot mjølk, minimum 5 kyr. Spørsmål om legitimitet på ordninga.
- Kva tilskotsordningar ein bør prioritert lågt.
- Samordne RMP og SMIL ordninga i eit regime, regional styring av meny og midlar.

3 Miljø- og klimavirkemidler (bl.a RMP og SMIL)

- Grøftetilskot, i dag kr 1000,- pr da, eller kr 15,- pr meter inntil kr 1000,- pr da.

Ulike kostnader om det vert nytta gravehjul eller gravemaskin.

Om lag 25% av kostnaden refundert ved bruk av grøftehjul.

Om lag 10% av kostnadane vert refundert ved bruk av gravemaskin.

Satsane må avspeгла utgiftene på dei ulike maskintypene.

- Biogassproduksjon på gardsnivå er ein del av løysninga på klimautfordringane i landbruket. Teknologi og utstyr som er tilpassa norske forhold er i ferd med å bli utvikla. Støtteinnretting må ikkje bindast opp i spesielle tekniske løysingar. Det er behov for FAU midlar til vidareutvikling av bruk og vidareforedling av biogass. Separering av gjødsel i fast og flytande del kan vera aktuelt for betre utnytting av husdyrgjødsel. Produksjonsavhengige støtteordningar ut frå levert energi er å føretrekka.

Foto: Tore Ausdal.

- Ein stor og aukande del av protein-behovet i norsk husdyrproduksjon vert importert som soya. Ein bør stilla spørsmål om det er ei berekraftig utvikling. Landbruket saman med oppdrettsnæringa på fisk må intensivera FAU arbeidet med norskproduserte vekstar, på land eller sjø, som kan erstatta deler av importbehovet av proteinkjelder.
- I staden for dyrkingsforbod av myr ut frå klimamessige grunnar bør ein heller sjå på ulike dyrkingsmetodar som avgrense utslepp av klimagassar, om myra er dyrka opp eller ikkje. Midlar til organisert beitebruk, utmark og lokalt utmarksbeite innan storfe/småfe.

4. Økologisk landbruk

Etterspørsel etter økologisk produserte jordbruksprodukt skal dekkast opp med norskproduserte vare innanfor det som er naturleg å dyrka her til lands. Ekstrakostnadane med økologisk drift skal koma frå marknaden med høgare pris på levert vare.

5. Rekruttering og velferd

- Det beste rekrutteringsmiddel til landbruket er lønnsemd i produksjonen og muligheter for inntekt på line med andre yrkesgrupper.
- Investeringsmidlar målretta ved generasjonsskifte.
- Gardssparing for ungdom bør etablerast og ha same prinsipp som bustadsparing for ungdom.
- **Auke i avløyartilskot.**
Satsane på avløyartilskot har ikkje auka i takt med lønsauken. Total rame for avløyartilskot bør hevjast til kr 100 000,-, grensa for sjukdomsavløyning bør hevjast til kr 2000,- pr dag. Satsane til sjukdomsavløyning bør prioriterast.

6. Investeringer og kapitaltilgang

- Ordningane med investeringstilskot, rentetilskot og risikolån gjennom Innovasjon Norge må vidareførast. Nye krav ut frå forskrifter og ut frå strukturrasjonalisering, behov for nye byggingar og teknologiske løysingar held fram.
- Fylkeslaget ber om at det vert tatt med krav om ein investeringspakke for landbruket. Ein investeringspakke må også gjelde frukt- og grøntnæringa. Ramevilkåra må vera kjente og langsiktige.

Foto: Solveig Øie.

7. Mjøl (ku og geit)

- **Dagens kvoteordning bør ikkje endras.**
Kvotetak på 900 tusen liter mjøl pr foretak bør ligge fast. Staten bør disponere ein prosent% del ved sal av kvote. Om marknadssituasjonen skulle endra seg kan det vera ein fordel at staten i samarbeid med faglagane kan trekke inn kvote frå marknaden.
- **Nye omsetningsregionar for mjøl.**
I dag følgjer kvoteregionane på mjøl fylkesgrensene. Rogaland fylke bør vidareførast som ein mjølkeregion. Fylka både sør og nord for Rogaland er innan produksjonsmiljø og storleik svakare enn Rogaland. Dei fleste lokallaga meiner det vil skje ei større sentralisering av mjølkeproduksjonen på sentrale område i Rogaland dersom regionen vert utvida. Det er større fare for kvoteskyving ut av distrikta, produksjonsmiljøa forvitte og matproduksjonen vert redusert.

10. Kjøtt og egg

- **Eggproduksjon**
Det er for tida overproduksjon av egg. Bygningsmassen innan eggproduksjon er forholdsvis ny etter tilpassinga frå forskrift om hold av fjørfe. Ein kan difor ikkje rekne med avskalling innan eggproduksjon. Utfordringa er at det nå vert planlagt nye fjørfebygg for eggproduksjon. Om bygningane kjem opp og vert sett i produksjon vil tilbodet av egg verta svært høg i forhold til avsetning. Det vil resultere utkjøp av produksjon og

store innbetalingar til marknadsreguleringsordninga.

Det er ikkje rom for ein auke i konsesjonsgrensene på egg.

• Kjøttproduksjon

Store mengder kjøtt vert importert til landet. Norsk produksjon av storfekjøtt og lam er for liten og importen er på omlag 8000 tonn storfekjøtt, kvoteimport til landet er ikkje medrekna. Av lam vert det importert om lag 1500 tonn, kvoteimport ikkje medrekna. Det er store beiteressursar som kan bli tatt i bruk, område som i dag ikkje er i optimal bruk. Stimulering av beitetilskot, kvalitetsbetaling på slakt, høgare slaktevekter bør vera tiltak for å redusere importen og behalde verdiskapinga i landet. Beitebruk bør prioriterast i jordbruksforhandlingane 2015.

11. Grønsaker, frukt og potet

Grøntutvalet i Rogaland Bondelag vil prioritera følgjande:

- Eit fortsatt sterkt tollvern er viktig for heile den grønne sektoren.
- Regelverket for import- og tollregime må utnyttast til fordel for norsk produksjon av frukt og grønnsaker.
- Auke i øvre prisgrense for agurk og tomat. Øvre prisgrense er i dag 12% over målpris, grøntutvalet tilrår at denne grensa vert hevja til 20% for avgrensa periode i vekstsesongen.
- Det må utarbeidast regelverk som hindre import av grønnsaker til dumpingprisar.

- Gartnarar/ bruk som hente hovud- delen av inntekta si frå produksjonen må prioriterast.

12. Korn

Ein stor kornproduksjon i landet er av- gjerande for bærekraftig nasjonal mat- produksjon. Kornproduksjon er viktig for gjeldande kanaliseringpolitikk, dei klimatiske forholda for kornproduksjon ligg blant anna til grunn for ordninga. Lønsemda innan kornproduksjon bør styrkast, med auke i målpris, eit nytt kval- itetstilskot og slik at det løne seg å pro- dusera mengde av god kvalitet. Om lag 70 – 80% av norsk kornproduksjon vert nyt- ta i kraftfôr for nasjonal bruk. Kveite og rug til brød er avhengig av god kvalitet og varierer ut frå dei årlege vekstforholda. Ein auke i målpris på korn må kompen- serast med prisnedskrivning.

13. Erstatningsordningar

I biologiske produksjonar kan uøn- ska hendingar på grunn av uforut- sette klimatiske hendingar førekoma. Naturskadeloven med tilhøyrande for- skrifter er som grunnlag i erstatning.

Maksimalt erstatnings beløp innan jordbruk, frukt og gartneri er kr 750 000,-. pr føretak. Spesielt innan grønt og frukt er verdiane pr da store. Eit maksimumsbeløp på kr 750 000,- vert i dei fleste høve for lite om naturen slo seg vrang og avling vart øydelagt.

Det vert forventa individuell be- handling ver hendingar som gir erstat- ning. Maksimalbeløpet på kr 750 000,- pr føretak må aukast monaleg.

14. Skatt/avgift/avskrivningar/fond

- Desse områda er viktige for ramevil- kåra for å ta ut inntektsmuligheiter i landbruket.
- Jordbruksfrådraget bør ikkje aukast, vi må forhandle opp inntektsmuligheita for bonden ut frå produksjon og kvalitet.
- Der bør vera skattefritak for sal av jord til fortsatt jordbruksføremål/ matproduksjon.
- Ein form for investeringsfond i land- bruket. Til dømes etter modell frå skogbruket.

15. Anna Pelsdyr

Ei grundig offentlig utgreiing slår fast at dagens pelsdyrproduksjon er bære- kraftig og er innafør kravet om god dyrevelferd. Det er politisk usemje om denne produksjonen, difor må ein alltid

Styremedlemmane Sonja Herikstad Skårland og Lisa Breiland på besøk i minkfarm. Styreleiar i Norsk pelsdyravslag, Bertran Trane Skadsem, følgjer godt med.

vera open på forbetringar på til dømes dyrevelferd. Pelsdyrproduksjon i vårt land er og ei stor distriktsnæring. Pels- dyrnæringa tek i si fôrproduksjon imot store mengder slakteavfall både frå dyr og fisk. Fôrproduksjonen er sentralisert og produsentar er avhengig av ramevil- kår som ikkje vert endra slik som pris på skinn kan gjer. Etablert fraktordning for fôr til pelsdyr må oppretthaldast.

Kompetanse

- Kompetanse innan agronomi, hus- dyrfag, økonomi, driftsleiing og HMS er grunnleggjande for god inn- tekt og trygg arbeidsplass på dei aller fleste gardsbruk.

Vidaregåande skule innan natur- fag, fagskule, høgskule og universitet er etablerte utdanningsinstitusjonar. Private skular/høgskular innan for- sking, utdanning og kompetansebyg- ging må få langsiktige bærekraftige ramevilkår.

- Rogaland Bondelag går inn for eta- blering av fagbrev i landbruket.

Importvern

Norge er eit høgkostland, noko som gjer at norsk produksjon ikkje kan kon- kurrera med import frå dei fleste land omkring oss i Europa.

Å løyse opp på importvernet vil få uana konsekvensar for produksjon og lønnsemd i norsk matproduksjon. Det gjeld alle produkt innan landbruks- og grønsakproduksjon.

Aksjonsdag på Øksnevad videregående skole

Rogaland Bondelag hadde aksjon sammen med Jærkokken Heine Grov på Øksnevad videregående skole. Aksjonen var i forbindelse med Norges Bondelags aksjonsdag. Vi dro ned til Øksnevad videregående skole for å skape litt blest om jordbruksutdanningen. Målet var å være med på å skape stolthet til både vordende bønder på skolen og elever som på annen måte er tilknyttet jordbruket.

Aksjonen samlet vel over 200 elever og lærere til bondequiz og snitter lagd av Jærkokken Heine Grov - hvor så å si alle ingrediensene hadde lokal forankring. Elever og lærere spiste seg gode og mette, og var fornøyd med arrangementet.

Elevar på Øksnevad vgs fekk servert god norsk mat.

Årsmøta i lokallaga

Dei aller fleste lokallaga hadde sine årsmøte før 1. november som er fastsett i vedtektene for Norges Bondelag.

Som tidligare år ønskjer fylkeslaget å delta på årsmøta i lokallaga i fylket. Det er for å få treffa medlemmar og tillitsvalde i lokallaga. Det er viktig for fylkeslaget å få tilbakemelding på saker som ein bør vera opptekne av og ein får eit innblikk i mange store og viktige aktivitetar som lokallaga utføre. Aktivitetane i lokallaga variere, nokre lag er aktive innan politisk arbeid og betring av ramevilkår, andre lag ser sin funksjon som ein sosial møteplass for medlemmane. Lokallaga legg opp sitt arbeid ut frå sine ressursar og alle lag er viktige for lokalmiljøet. Stemninga på årsmøta var god, gode diskusjonar godt humør og godt samhald. Fleire lokallag har utfordring med å få tak i ny lokallagsleiar der det er nyval på leiar. Å få styremedlemmer til styra går greitt. Viktig for lokale valnemnder å få starta tidlig med sitt arbeid. Vi har 41 lokallag i fylket, 10 lokallag fekk ny leiar. Om kvart styre har 5 medlemmar, + andre utval i lokallaga, då har vi over 200 tillitsvalde for bondelaget i fylket.

For ein ressurs!

Foto: Gunhild Fuglestad.

Valmøte med fjoslokt i Vindafjord

Toppkandidatar til fylkestingvalet i Rogaland var samla til valmøte tysdag 25. august. Frå dei ulike partia møtte Jarle Nilsen (Ap), Arne Bergsvåg (Sp), Vidar Samland (Sv), Svein Abrahamsen (V), Solveig E Tengesdal (Krf), Per Fatland (H) og Terje Halleland (Frp).

Alle lokallaga i Nord-Rogaland var godt representert. I tillegg møtte fleire lokalpolitikarar, leiiga frå området to slakterier og representant frå transportnæringa. Til saman vart 40 personar samla, først til ein liten runde i fjosen, før det vart mat og innlegg på fjosloftet hjå Kari Synnøve og Jan Idar Haugen i Skjold.

Det vart fleire innlegg frå Jan Idar Haugen, styremedlem i Rogaland Bondelag, lokallagsleiar Johannes Vestbø i Sandeid, Andreas Lundegård, Leif Malvin Knutsen frå Fatland og Britt Randi Stokkevåg frå Nortura Sandeid. Sentrale tema vart verdiskaping, trygg mat, råvaretilgang, kvalitetsmat, tollvern, verdiskaping, deltidsbruk, ulike

strategiar for å møte framtida, samfunnsnytte og samferdsel.

Kvelden vart avslutta med debatt mellom partia, der dei vart utfordra på distriktsjordbruk, stordrift kontra smådrift, kjedemakt, utdanning, jordvern, inntekstutvikling.

Valgmøte med fylkestingskandidatene og bondelagets tillitsvalgte

Frå dei ulike partia møtte Marianne Chesak (Ap), Arne Bergsvåg (Sp), Heidi Bjerga (Sv), Anja Endresen (V), Solveig E Tengesdal (Krf), Elin Schanche (H), Pål Morten Borgli (Frp) og Torfinn Ingeborgrud.

8 politikere fra samtlige partier som stiller til fylkestinget møtte, og 26 interesserte bondelagsmedlemmer møtte opp på gården til Torgeir Kinn, leder i Stavanger Bondelag, for å diskutere jordvern.

Møtet startet med besøk i fjøset før det ble åpnet for innlegg fra politikerne og debatt. Tor Inge Eidesen var møteleder. Hele møtet varte i over to timer, men fremdeles var det flere ubesvarte spørsmål fra salen, og tema politikerne ønsket å ta opp. Det sentrale temaet var jordvern, og hvordan sikre matproduksjon for fremtiden. Blant løsningene som ble tatt opp var langsiktige og faste grenser for utvikling, fortetting i bynære strøk, nasjonalt lovverk, næringspolitisk plan for jordbruket og jordflytting.

Pål Morten Borgli frp på besøk i fjøset til Torgeir Kinn.

Beredskapsplan for Rogaland Bondelag

Dette er et utdrag av Rogaland Bondelags beredskapsplan.

Alle ansatte og tillitsvalgte i Rogaland Bondelag har et individuelt ansvar for å melde fra om saker som kan utvikle seg til en krise. Dette kan være saker internt i organisasjonen, saker som angår våre medlemmer eller saker som har en så stor berøringsgrad med Bondelagets aktiviteter eller politiske område, at vi vil bli involvert. Dette kan være saker av informasjonsmessig, organisatorisk eller faglig karakter. Sakene skal meldes fra til organisasjonssjef, fylkesleder eller deres stedfortreder.

En krise er en større, alvorlig og uheldig hendelse som bringer med seg problemer som ikke kan løses gjennom normal organisering og handlekraft.

Det er leder og organisasjonssjef som definerer en situasjon som krise. Mindre hendelser som ikke faller under kategorien krise kan og håndteres ut ifra samme rolle og ansvarsfordeling som beskrevet i denne planen.

I de aller fleste kriser har ikke bondelaget sakseierskap, og vårt arbeid rettes deretter. Det er i første omgang de ansvarlige myndigheter som har ansvaret for å "løse" krisen.

Prioriteringer for Rogaland Bondelag:

- Ivareta bonden og familien, og gi bistand til den som er rammet.
- Samarbeide med andre faginnstanter og med sakseier.
- Svare på spørsmål fra media – men husk hvem som eier krisen.

Disse prioriteringene oppnås først og fremst via informasjonssamling, informasjonsdistribuering, og kontakt med de berørte.

Sentrale punkter når krisen inntreffer

- Dokumentasjon
- Vær tilgjengelig, varmestue for rammede personer
- Avklare hvem som er berørt, hvem som eier krisen, og ta kontakt med sentrale aktører.
- Innhente og spre nødvendig informasjon
- Gi uttale på Bondelagets vegne til media
- Oppfølg de involverte personene

Krav om lausdrift frå 2014 – høyringsnotat til fylkeslaga

Norges Bondelag gjennomførte ein høyringsrunde i fylkeslaga før styret i Noregs Bondelag handsama saka.

Styret i Rogaland Bondelag ga følgjande uttale i samband med høyringa på Lausdriftskravet 2024:

Kravet om lausdrift 2024 må opphevast, med følgjande:

- Alle nybygg må få krav om lausdrift.
- Eksisterande båsfjøs får fortsette som godkjent driftsbygning for storfe.
- Det vert krav om lausdrift ved ombygging/utviding av drifta. Båsfjøs vil med dette få ein naturleg utfasing.
- Krav om lausdrift vil få store konsekvensar får mindre bruk med kombinert produksjon.

Dette vil i all hovudsak gå ut over distriktslandbruket i fylket, der arealressursane er avgrensa og avstandane store.

- Krav om lausdrift i 2024 vil gje store strukturelle endringar i norsk mjølkeproduksjon.
- Dyrevelferd i fjøs ombygde til lausdrift er i fleire høve dårlegare enn i båsfjøs.

For å oppretthalde produksjonsfordelinga i mjølkeproduksjonen er det naudsynt:

- Å vidareføre dagens kanaliseringspolitik.
- Midlar til investeringsstøtte må hevjast.
  - Partnerskapen i fylka må prioriterast ein målretta bruk av midlane.
- Mjølkekvoteordninga må vidareførast.

Korleis sikre vi at driftseiningane i mjølkeproduksjonen er tilpassa ressursgrunnlaget framover?

- Behalde distrikts- og strukturprofil på tilskott.
- Ordninga med mjølkekvote og fylkesvise regionar for sal og utleige av kvote må organiserast innan fylka.
- Beite må prioriterast som fôrressurs.

Kva tiltak vil være mest effektive for å auke takten på omlegging til lausdrift?

- Auke rama for investeringstilskott.
- Oppretthalde krav om lausdrift innan 2024, vert på det sterkaste frårådd.
- Målretta bruk av IBU-midlane, å redusere kapitalkostnadane er viktig for å oppnå lønsemd for mindre mjølkeprodusentar.

Regionalt tiltaksprogram for Vassregion Rogaland 2016 – 2021. Høyring

Regionalt tiltaksprogram vart stadfesta i fylkestinget sitt møte, desember 2015.

Regional planen er utarbeida basert på innspel fra sektormyndighetene. Planen er sektorovergripande og skal bidra til å styra og samordna både vassforvaltning og arealbruk på tvers av kommune- og fylkesgrenser. I regional planen er det sett miljømål som har til hensikt å sikre helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vassførekomstane i vassregionen.

Rogaland Bondelag si uttale gjeld påverknadar frå landbruket, og tilrår at ein bygge vidare på eksisterande tiltak:

Det er viktig at landbruksnæringa vert involvert når lokale tiltaksplanar skal utarbeidas. Tiltak som vert sett i verk skal vera fagleg forankra. Økonomiske konsekvensar for landbruksnæringa og konsekvensar for matproduksjonen skal føreligge før tiltak vert sett i verk.

- Informasjons- og motivasjonstiltak i landbrukssektoren
- Frivillige tiltak i landbruket, eit prosjekt med tilsette i område der avrenning frå landbruket er eit avklart problem for miljøtilstanden i vassdraga. Bekkelagsorganisering kan vera fornuftig.
- Bekkelag/grunneigarar må involverast i utarbeiding av aktuelle tiltaksplanar.
- Bygge renseparkar der forholda ligg til rette for slike anlegg. Må følgjast opp med uttak av botnslam.
- Ugjødsla kantsoner langs vassdrag. Breidde på sone ut frå produksjon.
- Kantsoner med vegetasjon, trær og busk, langs vassdrag.
- Miljøavtalar.
  - Ikkje spreieing av husdyrgjødsel etter 1. september.
  - Regelmessige jordprøve.
  - Fastsetje innhald av næringsinnhald i husdyrgjødsel på garden.
  - Ikkje over 3kg P årleg pr da ved PHA-L tal over 7, balansejødsling.
  - Andre lokale ordningar.
- God agronomi, kompetansebygging.
- Finansiering med midlar frå RMP og SMIL ordninga.
- Kunnskapsbygging
  - Kartlegging av landbruksavrenning.
  - Effekt av tiltak.

Foto: Bondevennen.

- Andre forhold som må innarbeidas i plandokumenta:
    - Matproduksjon er ei samfunnsoppgåve. Det er ikkje mogleg å produsera mat utan at det skjer tap av næringsstoffa, men vårt mål er å redusere avrenninga til akseptable nivå.
    - Konsekvensar for matproduksjon i forhold til tiltak og måloppnåing må utgreiast i samband med utarbeiding av tiltaksplanar.
    - Sterkt næringsbelasta vassdrag må få frist til andre eller tredje planperiode for måloppnåing. Det ut frå kunnskap om dagens næringsbelastning og botnsedimentering frå tidligare næringsstoffutslepp.
    - Sterkt modifiserte vassdrag. Det er vassdrag med fysiske inngrep. Vasskraft kjem inn i denne kategorien. For landbruket må vassdrag som er lagt i røyr eller steinsette koma inn under denne kategorien. God økologisk tilstand på vatnet må ein kunne forventa oppnå i siste planperiode.
  - Det er utarbeida nasjonale parameter for klassifisering av vassdrag. I vassdrag med høg næringsbelastning, og ein ser at for å oppnå god miljøstandar vil gje store uønska resultat, bør ein akseptere lågare krav til god miljøstandard enn det som nasjonale kriterier tilseie i dag.
  - Det må løyvast midlar til overvaking av vassdrag for å kvalitetssikre tiltak og måloppnåing i vassdrag med tiltak.
  - Det må løyvast midlar til fagleg god/rett klassifisering av vassdrag
- Tiltak og føresegner må vera i bakgrunn i jordlova § 11. Dispensasjon i forureiningslova §8 for vanleg forureining frå landbruk, skog og fiske må liggas fast.

Lokallaga si tilknytning til regionale næringsforeiningar

Næringsforeiningane i Rogaland er fora kor man kan komme i møte med andre næringar og interessegrupper. De arrangerer møter og debatter om aktuelle saker som er av interesse for sine medlemmer, og har som mål å

bidra til å utvikle næringslivet i regionen.

Rogaland Bondelag har meldt seg inn i Hagesundsregionens næringsforeining som organisasjonsmedlem, og interesserte lokallag i regionen kan

være med i medlemsordninga. Rogaland Bondelag er frå tidligare av medlem i Stavangerregionens næringsforeining, kor det er ope for lokallaga å verte medlem.

Evaluering av marknadsbalansering i jordbruket: Høyring

Styret i Rogaland Bondelag hadde saka til handsaming på sitt møte den 10. september 2015 og kom med følgjande uttale:

For matproduksjon i heile landet er ein avhenging av langsiktige og forutsigbare ramevilkår.

Marknadsbalansering er eit avgjerande verkemiddel for å oppnå dette.

Det er samvirkebedriftene i landbruket som er sett til å effektivisere store deler av jordbruksavtalen og eit tiltak er å administrere ordninga med marknadsbalansering.

Styret vil i sin uttale presisere at det viktig med openheit, legitimitet og tillit omkring administrering av ordninga. Marknadsordninga er først og fremst til for bonden. Vi oppmodar derfor faglaga og dei ulike varemottakarane, samvirke og private, til løysingsorientert dialog for å finna fram til eit felles standpunkt til bondens beste. Forslaga i forenklingalternativet er gode bidrag i så måte.

Viktige stabbesteinar er:

• Jordbruksforhandlingane

- Ramevilkår for inntektsmoglegheit til bonden.
- Marknad og målpris har vorte viktigare grunna meir på pris og mindre budsjettmidlar.

• Målpris

- Målpris er ikkje garantert pris på produkt.
- Uttak av målpris føreset ein marknad i balanse. Ein må derfor sikre at systemet fangar opp prismotstand i marknaden så tidlig som mogleg.

- Skal i størst mogleg grad gje bonden stabile og avtalte prisar på produkt noko som er avgjerande for å oppnå inntektsmålet i jordbruksavtalen.

• Marknadsbalansering

- Er avgjerande for at bonden kan ha stabil produksjon og inntekt. Viktigare med stabil inntekt gjennom året enn moglegheita til å utnytte eit sug i marknaden og høgare pris i avgrensa tid på året.
- God og stabil råvaretilgang, stabil og forutsigbare prisar er viktig for industrien.
- Sikrar lik pris til bønder i heile landet
- Det er bonden som gjennom omsetningsavgift finansierer marknadsbalanseringa. Måloppnåing og kostnadseffektivitet er viktig
- Ordninga må ha openheit, legitimitet og tillit i heile næringskjeda for det arbeid som marknadsregulator utfører, som til dømes prognosearbeid, tiltak for regulering og prissetting.
- Må ikkje vatne ut effekten av marknadsbalansering for bonden.

• Mottakspått, ein del av marknadsbalanseringa

- Er avgjerande for matproduksjon i heile landet
- Ordninga kan verta utfordra ved langvarig overskotsproduksjon for produksjonar med fri etablering.

Foto: Bondevennen.

Fordeling av investeringsmidlar

Rogaland Bondelag er med i ”partnarskapen” som diskuterer og kjem med innspel til fylkesmannen som utarbeide eit oppdragsbrev til Innovasjon Norge Rogaland. Deltakerne i partnarskapen er Rogaland Bondelag, småbrukarlaget, fylkeskommunen, fylkesmannen og Innovasjon Norge Rogaland. Vi vert lytta til i dette utvalet. Fylkesmannen har det avgjerande ordet i partnarskapen.

Investeringsbehovet i landbruket, mjølk spesielt, vil få stor merksemd framover, spesielt når kravet om lausdrift kjem i 2024. Sjølve om det er 8-9 år til det skjer vil det påverke motivasjonen til å fortsette mjølkeproduksjonen framover. Vi må allreie nå tenke på korleis vi skal nytte midlane på ein best måte. Vi ønskjer matproduksjon i heile fylket, og må leggje opp strategiar som gjer at mjølkeproduksjonen og vert oppretthalden i heile fylket. Investeringstiltak i landbruket er også viktig for vidare utbygging i landbruket både i distrikta og sentrale Jæren.

Bedriftsretta midlar til investering og utvikling i landbruket vert fastsett i jordbruksforhandlingane. Nasjonal sats for 2015 er kr 528 mill. Satsen for 2016 er på kr 548 mill. Av dette får Rogaland ca kr 40 mill. Årsaka til påplussinga på kr 20 mill er kompensasjon for bortfall av rentestøtte.

I april måned var det stopp med å ta inn nye søknader om investeringstilskot i landbruket. Med dei søknadane som låg inne var heile potten med tildelte midlar for 2015 disponert.

Det gjer mange bønder som vil investere i nybygg usikre.

Bruken av investeringsmidlane i Rogaland:

- I vårt fylke vert det ikkje gitt tiskot til kraftfôrbaserte produksjonar.
- Tilskot skal vera utløysande for at tiltaket vert realisert.
- Det aller meste av investeringsverkemidla går til storfe og småfe.
- I vårt fylke er det semje om ei regional fordeling av potten. Distrikta skal prio-

riterast og 70% av midlane skal nyttas utanom dei sentrale områda på Jæren.

- Miljøtiltak skal prioriterast.

Styret sine prioriteringar er:

Prioritere mjølkeproduksjon på sentrale Jæren:

- Tilskot ut frå utløysande effekt, gjeldsgrad må leggjest i botn.
- Investeringstilskot til ombygging frå mjølkegrav til mjølkerobot skal ikkje prioriterast.
- Investeringstilskot til sau og ammeku på sentral Jæren skal ikkje prioriterast.
- Miljøtiltak som til dømes investeringstilskot til gjødselkommar vert avventa til ny forskrift som omhandle handtering av husdyrgjødsel.

I dei andre regionane i fylket vil eksisterande praksis for tildeling av investeringsstøtte vidareførast. Tildelingsbrevet som fylkesmannen utarbeida var eit omforent brev frå partnarskapen.

Din advokatkontakt i Nord-Rogaland

ADVOKATENE

VIKSE, HAUGLAND, BERGE OG BACHMANN

MEDLEMMER AV DEN NORSKE ADVOKATFORENING - KONTORFELLESKAP

Sørhauggt. 77, (Markedet 5. etg.) Boks 10, 5501 Haugesund

www.advokateneimarkedet.no - Telefax: 52 70 87 66

Landbruksjus, (fast eiendoms rettsforhold, odelsrett, konsesjonslov, tomtefeste, ekspropriasjons- og bygningsrett, m.m.), arve- og skifterett, erstatnings- og forsikringsrett, gjeldsforhandlinger og alminnelig praksis.

Advokat Bjørn O. Vikse

Tlf.: 52 70 87 50
Mobil: 950 42 999
vikse@advokateneimarkedet.no

Advokat Jens Otto Haugland

Møterett for Høyesterett
Tlf.: 52 70 87 55
Mobil: 901 24 723
haugland@advokateneimarkedet.no

Advokat Ole Johan Berge

Tlf.: 52 70 87 60
Mobil: 917 96 357
berge@advokateneimarkedet.no

Advokat Trond Jarle Bachmann

Tlf.: 52 70 87 57
Mobil: 916 77 877
bachmann@advokateneimarkedet.no

! Ring oss på **03100** så hjelper vi deg

Har du forsikret deg selv og familien?

Bolig, bil, driftsbygninger, maskiner og andre materielle ting er som oftest godt forsikret på norske gårder. Det aller mest verdifulle vi har, nemlig familien, trenger også en ekstra trygghet.

Er du under 35 år og medlem av Norges Bondelag, kan du blant annet få en gruppelevsforsegling for 19 kroner i måneden.

Vil du vite mer om forsikringene våre og medlemsfordelene dine, kan du ringe oss på 03100. Du kan også lese mer på gjensidige.no/landbruk

Gjensidige

RYGER

ADVOKATFIRMA

Spør oss - vi kan landbruk!

Kontaktpersoner:

Advokat Paul Aakre (paul.aakre@ryger.no)

Advokatfullmektig Helge Vatland (helge.vatland@ryger.no)

Les mer på www.ryger.no
Telefon 51 91 75 00

Kva betyr samvirke for deg?

tryggleik
eigar
moderne
sosialt
felleskap
langsiktig
etterbetaling
merkevarer
rådgjeving
demokrati
rettferdig
verdikjedemakt

Mye er likt, men ikke alt

Foto: Rune Bendiksen / Studio B13

Målsettingen hos oss og våre konkurrenter er den samme. Best mulig økonomi til eierne. I Nortura er det bonden som er eier.

Rente driftskreditt:

3,40%

Bankmøte hos deg?

DISTRIKTSSJEF ROGALAND
Peder Skåre

Tlf 911 01 528
peder.skare@landkredittbank.no

Hold betalingsevnen stabil med driftskreditt

Med driftskreditt får du større fleksibilitet i den daglige driften, og holder betalingsevnen stabil i perioder der inntektene svinger. Søk om driftskreditt hos oss!

Les mer på Landkredittbank.no/driftskreditt eller snakk med oss på 815 52 245.

KUNNSKAP, INSPIRASJON OG FRAMTIDSTRU TIL LANDBRUKSNÆRINGA

Modulbasert agronom- utdanning for vaksne på kveldstid

- Plante- og husdyrfag
- Utmark og kulturlandskap
- Gardsdrift
- Økonomi og driftsleiing
- Traktor og maskinar

Søknadsskjema og meir
info på vår heimeside

www.vlj.no

Vinterlandbruksskolen
på Jæren

CC BY-NC

Haver Advokatfirma Ans

Haver har gjennom en årrekke vært den mest sentrale juridiske rådgiver for landbruksnæringen i jærregionen med kontorer på Bryne og i Stavanger. Våre advokater har bred erfaring og inngående kjennskap til landbruksnæringen, og bistår både gårdbrukere, næringsmiddelindustrien, landbrukssamvirker og -organisasjoner, samt matvarehandelsbedrifter.

Vi har omfattende erfaring knyttet til generasjonsskifter i landbruket, odelsrett, grunnerv, ekspropriasjonssaker, skjønn, jordskifte og enkelttvister for landbruksklienter.

Ta kontakt med Endre Skjørestad (e.skjorestad@haver.no) eller Sindre Oftedal (s.oftedal@haver.no) så er du på den sikre siden.

haver.no - Forus: 51 55 44 10 - Bryne: 51 77 00 50

haver_____

Høringsuttalelse til forslag om ny privatskolelov

Høringsuttalelsen gjelder pkt 10.5 "minste elevtall." Moderne jordbruk stiller stadig større krav til bøndenes faglige kompetanse, innen blant annet økonomi, dyrevelferd og økologi. Gårdene i Rogaland kan ikke sysselsette flere generasjoner av bønder, og overtakingsalder er mellom 30- og 40 år. Dette resulterer i at unge, håpefulle bønder ofte blir utdannet i andre fag og har annen arbeidserfaring før de tar over gården. Regjeringens politiske mål om økt produksjon og effektivitet i jord-

bruket krever tilgang til faglig utdanning og kompetanseheving. Tilbudet Vinterlandbruksskulene i Rogaland gir til bønder er svært viktig for bøndene og jordbruket i fylket. Det er et viktig bidrag til å sikre god agronomi i jordbruksfylket Rogaland.

Vinterlandbruksskulene har tilpasset sin undervisning til distriktene de underviser i. Dette gjenspeiler seg i alt fra fagtilbud til hvordan de er organisert. Å øke minstegrensa for elevtall fra 15 til 30 elever vil være en kritisk endring for

skoler som har historiske elevtall under 30, og ødelegge for muligheten til lokal tilpassning. Hvis Vinterlandbruksskulene blir lagt ned vil Rogaland miste utdanningsinstitusjonene som utdanner over 70 % av agronomene i fylket.

Rogaland Bondelag ber om at departementets forslag til å øke minstegrensa for elevtall blir tatt bort, eller at Vinterlandbruksskulene i Rogaland blir skjerma for 30-grensa.

Redusert fosfor i gjødsel frå einmaga dyr

Rogaland Bondelag er med i prosjektgruppe som skal lede arbeidet. I førarsete for prosjektet sitt Felleskjøpet Rogaland Agder og Fiskå, saman med andre landbruksbedrifter i fylket

Bakgrunn for prosjektet

På grunn av økt forurensning av vassdrag og kystnære havområder som følge av utslipp av fosfor fra husholdninger, industri og landbruk, har EU og norske myndigheter arbeidet med tiltak som kan begrense utslippene av fosfor.

Blant mulige tiltak som har vært vurdert er en relativt betydelig økning av kravet til spredeareal for spredning av

husdyrgjødsel. I områder med konsentrert husdyrproduksjon som Rogaland, vil skjerpede krav kunne føre til at antall husdyr vil måtte reduseres. Konsekvenser er beskrevet i eget notat fra NILF, *Gjødselvarerforskriften er under revisjon – mulige konsekvenser for jordbruket i Rogaland 2011 -10*.

Dette vil kunne få dramatiske konsekvenser for den enkelte bonde, for forsyningsindustrien til landbruket og for foredlingsindustrien som tar hånd om og foredler kjøtt, melk og egg.

Hva en ønsker å oppnå

- En ønsker å se på muligheter for å redusere fosfor i gjødsel til enmaga

dyr ved å forbedre fordøyelighet og utnyttelse.

- Oppdatere normer for GDE ut fra reelt innhold av fosfor i gjødsel.

Prosjektgruppen har søkt og fått tildelt økonomiske midler fra forskningsrådet.

Rogaland Bondelag skal bidra med kr 15 000,- årlig i en treårsperiode.

FKRA, Fiskå, Q meieriet, Tine, Nortura m flere deltar med finansiering.

Arbeidet vil bli utført i nært samarbeid mellom fagmiljø på NMBU på Ås og landbruks industri i Rogaland.

Høring – Norsk pelsdyr

Pelsdyrutvalget ble oppnevnt for å bidra til forutsigbarhet om fremtidige rammevilkår for pelsdyrnæringen. Et flertall bestående av fem medlemmer går inn for bærekraftig utvikling av næringen, og mener at velferden for pelsdyr vil være ivaretatt dersom regelverket etterleves og de foreslåtte tiltakene knyttet til dyrevelferd blir fulgt opp innen rimelig tid. Det forutsettes at Mattilsynet må kunne reagere raskt og hensiktsmessig ved avdekking av alvorlige brudd på regelverket. Utvalget konstaterer at det nye regelverket, som kom i 2011, danner grunnlag for bedre

velferd, men at det fortsatt er velferdsutfordringer i dagens pelsdyrhold.

For å styrke næringens legitimitet, foreslås følgende forbedringer i velferden:

- Forskning på alternative oppholdsenheter for rev og mink eller et supplement til dagens oppholdsenhet, som gir større muligheter for å kunne utøve atferd som er viktig for dyrene
- Felles nordisk samarbeid mellom næring og forskningsinstitusjonene
- Styrke/systematisere avlsarbeidet på rev og mink for å oppnå mer tillitsfulle dyr
- Ta i bruk velferdsvurderinger for jevnlig å dokumentere dyrevelferden

- Bedre system for dokumentasjon av drift og velferd ved å innføre bruk av elektronisk journalsystem

- Fortgang i forsknings- og utviklingsarbeid for økt dyrevelferd ved å bevilge mer offentlige midler til forskning som vil resultere i dokumenterte velferdsforbedrende tiltak

Rogaland Bondelag støtter pelsdyrutvalet si fleirtalsinnstilling og tilrår at det vert arbeid vidare ut frå dette.

Organisasjonssaker

Arbeidsplan for Rogaland Bondelag 2015 – 2016.....	26
Ledermøte og Ledertur	28
Distriktsmøter vinteren og haust	30
Årsmøte i Norges Bondelag	31
Aktive lokallagsmidler	31

Arbeidsplan for Rogaland Bondelag 2015 – 2016

*Arbeidsplanen byggjer på strategi-
planen til Rogaland Bondelag og
er grunnfesta i visjonen:*

Eit levande landbruk

Arbeidsområda styret til Rogaland
Bondelag vil prioritera:

Ramevilkåra for landbruket, styrke inntektsutviklinga og sikre rekrutte- ring til næringa

- Engasjera lokallaga og oppmoda til å gje uttale på saker som påverkar bondens inntekt og drift.
- Delta i utvikling og tilrettelegging med kompetanseheving for heila landbruket.

- Oppfølging av regionalplan for landbruk i Rogaland
- Arbeida aktivt ang. revideringa av gjødselsforskriftene, spreiearealkravet og innføring av vassdirektivet i fylket
- Ha møte med representantane i Rogalandsbenken individmessig, og sentrale fylkespolitikarar.

Praktisk HMS arbeid på garden

- Følgja opp 0-visjonen - Ingen ulukker på min gard.
- Oppmoda lokallaga til kurs utarbeida av LHMS.
- Areal og ressursforvaltning.
- Følgje med jordvernsituasjonen i kommunane.
- Tilby kompetanse til lokallaga innan planarbeid i kommunane.

Delta i samfunnsdebatten – fylgje opp info-strategien

- Synleggjer bondens verdiskaping
- Delta på møte i lokallag, ta opp aktuelle saker frå lokallaga for vidare behandling i Norges Bondelag og andre.
- Følgja opp kontakten med stortingsbenken og fylkespolitikarar og delta på møte der representantar frå leiande næringsorganisasjonar møtes og ha god kontakt med media.
- Skaffe seg kunnskap og kunne delta aktivt på møte der rammevilkåra for landbruket vart drøfta.
- Ta del i arbeidet med utvikling av bio-gassanlegg i Rogaland
- Tilrettelegga nettsida meir for media.

Andre tiltak knytte opp til måla i strategiplanen:

Våre medlemmer

- Ta vare på medlemmer ein alt har og ha fokus på verving av bønder med produksjon, marknadsføra unge bønder-pakken og følgja desse spesielt opp.
- Arbeida for å få fleire kvinner som aktive medlemmer og som tillitsvalde i organisasjonen
- Vere synlege og aktive
- Ta vare på samholdet og solidariteten i organisasjonen og innan næringa

Lokallaga

- Følgja opp innhaldet i Tiltaksplan for å styrkja organisasjonsarbeidet og auka aktiviteten i lokallaga
- Hjelpa til med opplegg lokallaga kan nytta i møte med lokale politikarar og andre i sitt nærmiljø

Kontakt med folkevalde er viktig for styret i Rogaland Bondelag. Her er tidligare ordførar i Finnøy Gro Skartveit (V) og stortingsrepresentant Roy Steffensen (FrP) på besøk hjå Lisa Breiland.

Foto: Ingeborg Herstad.

- Motivera lokallaga til å bidra med stoff til fylkeslaget si heimeside.
- Gå aktivt ut med kurstilbod til tillitsvalde og stimulera dei til å delta
- Motivera til å etablera fellesstyre mellom lokallag i ein kommune og stimulera til samarbeid mellom lokallag innan regionane i fylket
- Styret skal i løpet av arbeidsåret ha to kontaktrundar med leiarane i lokallaga og vera bevisste på lokallaga sine ynskjer og utfordringar
- Oppmoda lokallaga til å pleia kontakten med lokalpolitikarane og næringsavdelingane i kommunen, og søke medlemskap i lokale næringsforeiningar
- Oppmoda lokallaga til støtta opp om bygdeungdomslaget
- Hjelpa lokallaga til å gjennomføra Open Gard og arbeida for at det vert Open Gardarrangement fordelt over heile fylket
- Lokallagas innspel som eiga sak på styremøte
- Invitera nye medlemmar til lokallaga, både personlige- og bruksmedlemmar

Næringspolitikk

- Ha eit aktivt engasjement i næringspolitiske saker opp mot Norges Bondelag.
- Følgja opp saker som kjem frå enkeltmedlemmer og lokallaga.
- Gjennomføra tiltak som vert lagt opp frå Norges Bondelag si side.
- Delta på ulike næringskonferansar i fylket.

Nettverksbygging

- Gjennomføra tiltak i samband med Den Grøne Skulen.
- Oppretthalda kontakten med hjelpeprosjektet i Sambolabo i Kamerun. (U - hjelpsutvalet).
- Gjennomføra kurs for kokkelevar på vidaregåande skular i fylket.
- Delta i partnerskapet i NCE (Norwegian Centres for Expertice) - Nasjonalt senter for utvikling og vekst innanfor matindustriell forskning - og gjera det betre kjent hjå medlemmane, og andre aktivitetar som er på Måltidets Hus.
- Støtta opp om Nei til EU.

Nye satsingsområde

- landbruksbasert næringsutvikling

- Arbeida vidare med tilleggsnærings og annan landbruksbasert næringsutvikling.
- Følgja opp strategiplanen for Økologisk landbruksproduksjon i Rogaland.
- Kontakt med Andelsgard.

Arealforvaltning

- Hjelpa til og oppfordra lokallaga til engasjement i plan- og reguleringsaker på kommunenivå.
- Bistå lokallaga i ulike vernesaker som kjem opp til behandling.

Samarbeidet mellom styret og administrasjonen

- Foreta evaluering av arbeidsmåten og arbeidssituasjon i styret.
- Gi tid under styremøta til næringspolitiske diskusjonar og innspel på saker det bør arbeidas vidare med.
- Gjennomføra styresamling saman med dei tilsette.
- Ta vare på dei tilsette. Gode folk må vi passe på.

Ledermøte og ledertur

Rogaland Bondelag arrangerte ledermøte i forbindelse med tur til Tyrol i Østerrike. Turen var i tidsrommet fredag 6. – mandag 9. november 2015.

27 lokallag deltok på turen. Elles var fylkesstyret, RBK, RBU, leder i valg-nemnda for fylkeslaget, Norges Bondelag, Samarbeidsrådet og kontoret med. Til sammen var vi 42 personer fra landbruket i fylket med. Reiseledere var Anne Kari T. Fossen og Ove Harald Fossen.

Tyrol er et Østerrisk alpelandskap, hvor turisme og jordbruk går hånd i hånd. Melk, storfe, skogbruk og et vak-kert kulturlandskap basert på lange jordbrukstradisjoner skaper en stor turistnæring som er svært viktig for regionen.

Vi møtte mange engasjerte og stolte bønder, som med glede åpnet fjøs-dørene sine for å vise oss hva de drev med. Det som var overraskende for oss var hvor sammenvevd landsbyliv og jordbruk var – i kjelleren i det vi først trodde var et vanlig hus fant vi et fjøs med melkekyr. Og det var vanlig å drive kyrne igjennom landsbyen for å få dem til beite.

Alpelandskapet er bratt og markene er vanskeligere å høste en hos flere av oss. Derfor er jordbruket preget av små besetninger, mindre en i Norge. Bøndene må dermed spe på inntekten, og mange driver flersysleri med en fot i tursimen og en fot i jordbruket. Denne kombinasjonen gjør at man holder garden og markene i drift.

Marit Epletveit, Olav Sande og Inga Steinsland med Einar Frogner og Ruth Soma i bakgrunnen.

Frå venstre: Tore Fuglestad, Bente Gro M. Slettebø, May Sissel Nodland, Ivar Tore Hetland Storhaug, Kjell Andreas Heskestad, Øyvind Voilås, Per Kåre Kjørmo og Tron Skjefrås.

Vi møtte flere bønder på turen. Turens store bruk fant vi i Bayern, hvor vi besøkte Anton, som er gårdsbestyrer på gårdsklosteret St. Ottilien. Klosteret huser om lag 80 munk, og gården er med på å forsyne klosteret med mat, inntekt og varme. Klosteret driver bl.a en skole, pensjonat og boktrykkeri. Gården har 300 hektar jord, 100 hektar skog, og 500 dyr (deriblant 170 melkekyr og 100 okser – totalt 500 storfe). Treverk, mais og møkk blir omgjort til biogass for å varme klosteret, og salg av strøm til landsbyen. De får en fast pris 24 cent kw/h, som er i ledd med den tyske satsingen på alternativ energi.

I Zillertal i Østerrike møtte vi den svært entusiastiske og stolte bondekona Elisabeth på Hirchenhof. Hun produserer høgmelk og tar i mot turister. Mora på 90 er med i bedriften, og tar i mot turister. Elisabeth har 26 dyr på beite, slår høy mellom 4-5 ganger i sesongen og viderefører tradisjoner med stølsbruk. Gjester på vertshuset kan hente melk fra tanken selv, og fjøset er innbyggt i huset. Hun får 33 cent literen for høymelk.

Vi hadde flere gardsbesøk i Zillertal, vi besøkte og en gård som kombinerte simmentalkyr med hesteproduksjon. Fjøset var nytt, men bygd som båsfjøs. De hadde 40 ungdyr, og 25-30 kyr på 22 ha jord. Kyrne melket 8930 liter per ku, med 4,32% fett og 3,36% protein. De får 42 cent literen for høymelk og

36 cent for silomelk. Stølen er på 1700-2000 meter over havet, og om sommeren går dyra ute natt og dag. De beiter totalt 180 dager i året. I tillegg til kyr har de 23 stk Halfinger-hest. De selger halvårssjøll til 9500 euro stykket.

På nabogården til hotellet vi bodde på driver de økologisk, med 20 melkekyr og 10 ungdyr. Vi møtte Patrik, som er ansatt som melker på gården. Han fortalte om hvordan det er å være ansatt på gårdene her. De fleste bøndene melker selv, men det er blitt mer vanlig å ansette folk til å hjelpe på garden. De har kyrne på stølsbeite på 2000 meter over havet om sommeren, og det er om lag 15 til 20 kilometer med driving for å få dem ned igjen.

Naboen til denne gården kom og lurte på hva slags folk vi var! Hun inviterte oss inn for å se hennes fjøs også, svært gjestfri. Hun drev som de fleste andre, med støltsdrift og beite på over 1000 meter over havet, denne stølen deler hun med tre andre bønder. Hun var nok et tilfelle på en sterk yrkesstolthet. Det var godt naboskap i bygda og bøndene stiller opp for hverandre.

Tirol er tradisjonelt en melkere-region, og produserer mange oster. Det er mange små meierier, som bøndene har kontraktproduksjon med. I dag er det i Zillertal syv små meierier. Vi besøkte et meieri på Fügen som produserer ost på støls- og høymelk. Bøndene får 45 cent per liter.

Referat fra ledermøtet

Selve ledermøtet ble holdt på søndag den 8. november. Sentrale tema som ble diskutert var pelsdyr, krav om løsdrift, korn, kraftfor og grovfor, dobbeltspor på Jærbanen, LA-MRSA og mer.

Ola Andreas Byrkjedal, fylkesleder:

Viktige saker for oss i Rogaland.

Hva skal vi ha fokus på?

Vi starter med arbeidet opp mot næringspolitisk program. Vi må gi innspill til Norges Bondelag slik at vi kan få med våre saker.

Vi er ikke fornøyde med økt skattebyrde, som er i mot regjeringsprogrammet.

Aktuell politikk framover er bl.a. pelsmeldinga, landbruksmeldinga, forhandlingene m.m. Bruk kontaktnettet deres i det politiske arbeidet!

Vi er et kjempefylke i enkeltproduksjoner – vi leverer mer svin enn de neste to fylkene til sammen. Underdekning i den norske storfeproduksjonen – hvordan kan vi bidra her? 60 % av all ammeku står på bås fjøs, løsdriftkravet vil skape utfordringer her.

Korn/kraftfor – hvordan styrke økonomien til korn uten å flytte kostnadene over til kraftforkrevende produksjoner?

Einar Frogner, medlem i styret og arbeidsutvalg i Norges Bondelag:

Tema: Prioriterte saker i Norges Bondelag, Næringspolitisk program – Utfordringer.

Jobben lokallaga gjør spisser fylkeslaget og Norges Bondelag.

Internasjonal matproduksjon går nedover, vanntilgang blir viktigere. Vi er en del av klimaløsningen, og viktig for stabil selvforsyning. Biomasse også aktuelt.

Vi må bruke arealene, det er mye gjengroing. Kornarealer går til gress. Vi må stimulere til å øke volum. Økonomien er et virkemiddel for å øke produksjon av mat.

Landbruket må på det politiske programmet til neste valg, derfor lager vi et nytt næringspolitisk program.

Tett samarbeid med pelsnæringa.

Goe gjeng på tur.

Melk er fortsatt bærebjelken i distriktene. Klarer vi å produsere for framtiden med løsdriftkravene? Vil vi få større husdyrklynger? Vi må produsere godt grovfor framover.

Disse temaene ble diskutert etter innlegga til Ola Andreas og Einar:

- Næringspolitisk program
- Utnytte ressursgrunnlaget på garden.
- Korn / kraftfôr, kanaliseringspolitikken viktig
- Hvordan forholde oss til balanse mellom korn, kraftfôr, ammeku og arealbruk.
- Kraftfôrprisen må ikke gå opp som følge av bedre kornøkonomi.
- Distrikt-fordeling – stimulere til beitebruk i distrikta
- Import av proteinråstoff til kraftfôr til grønne og blå næringer.
- Pelsdyr

- Krav om lausdrift 2024
- LA-MRSA
- Arkeologiske utgravinger
- Dobbeltspor for jernbane over Jæren. (stort engasjement)
- Kjøp og bruk av rottegift på garden, for streng ordning i dag.
- HMS og folkehelse – må få myndighetene med
- IVAR og mulig bandlegging av jordbruksområder på Bjerkreim
- Hva kan vi lære av Austerrike – fôr-baserte tilskudd?
- Sau og utmarksressurser

Distriktsmøter vinteren 2015

Det ble holdt distriktsmøter for Nord-Fylket 27. januar og for Ryfylke, Jæren og Dalane samlet den 28. januar.

Tirsdag 27. januar ble distriktsmøte for Nord-Rogaland avholdt i Aksdal. De 35 oppmøtte kom i hovedsak fra lokallaga, i tillegg til fylkesleder Ola Andreas Byrkjedal og Arnstein Røyneberg, 1. vara i Norges Bondelag.

Arnstein Røyneberg holdt innlegg om jordbruksforhandlingene til våren, og de utfordringene jordbruksnæringene står over. Han inviterte til innspill om hva Norges Bondelag skal fokusere på i forhandlingene.

Onsdag 28. januar ble distriktsmøtet for fra Ryfylke, Jæren og Dalane avholdt i Gjesdal. Det var 75 oppmøtte fra lokallaga, i tillegg til fylkesleder Ola Andreas Byrkjedal og fire medlemmer fra fylkesstyret.

Anders Huus, seniorrådgiver i Norges Bondelags næringspolitisk avdeling holdt innlegg om jordbruksforhandlingene.

Frå "Bestastova" i Aksdal – på kulturhuset.

Distriktsmøter hausten 2015

Den 26., 27. og 29. oktober arrangerte Rogaland Bondelag distriktsmøte på Bore, Helleland og Aksdal. Til saman møtte snautt 100 tillitsvalde frå lokallaga på desse møta.

På distriktsmøta om hausten er det vanleg å ta opp organisasjonssaker i bondelaget. Nestleiar i Rogaland Bondelag Kjell Andreas Heskestad haldt innlegg om arbeidet framover i bondelaget. Andre saker som vart tatt opp var politisk arbeid i lokallaga og fylkeslaget. Vidare vart nettløysingar på Mitt lokallag og styrearbeid presentert. Bruken av nettløysingane til bondelaget kan gje lokallaga eit godt verktøy for oversikt, oppdateringar og rapportering til fylkeslaget.

Det var tilbakemeldingar og debatt om blant anna korleis vi skal forholde oss til et politiske arbeid framover, tollvern og om utfordringar som pelsdyrnæringa står ovanfor.

Frå Helleland Landbrukssenter.

Utsendingar frå Rogaland. Frå venstre: Bente Gro M. Slettebø, Ola Andreas Byrkjedal, Marit Epletveit, Arnstein Røyneberg (styret i NB), Sonja Herikstad Skårland, Tron Skjefrås, Kjell Andreas Heskestad, Torgeir Kinn, Lisa Breiland, Svein Levik, Tor Inge Eidesen, Jan-Arild Anda, Sveinung Svebestad (Nortura) og Olav Sande. Foto:Bondevennen.

Årsmøte i Norges Bondelag

Rogaland Bondelag stilte med fylkesleder Ola Andreas Byrkjedal og 11 utsendinger til årsmøtet på Lillehammer. Etter leder i Norges Bondelag, Lars Petter Bartnes hadde sitt innlegg, ble det åpnet for debatt.

Sakene som ble tatt opp av Rogaland Bondelag var:

Tor Inge Eidesen holdt innlegg om hvordan bedre kornøkonomien og at

vi må innføre ordninger som premierer kvalitet på korn.

Fylkesleder Ola Andreas Byrkjedal tok opp pelsdyr som en viktig og suksessrik del av norsk landbruk.

Nestleder Kjell Andreas Heskestad holdt et innlegg om løsdriftkravet, og at staten må bidra til investeringer for å opprettholde en variert bruksstruktur hvor det er rom også for små og mellomstore bruk.

Arnstein Røyneberg, Lisa Breiland og Bente Gro M. Slettebø var på talerstolen for å snakke om forskning og utvikling, biogassproduksjon basert på husdyrgjødsel og hvordan bruke hele gården sine ressurser i drifta.

Aktive lokallagsmidler

Norges Bondelag betaler hvert år ut et beløp til fylkeslagene som skal brukes til å motivere til økt aktivitet i lokallagene og til medlemsverving. Rogaland Bondelag mottok søknader fra 25 lokallag i 2015 og betalte ut totalt 143 300 kr i aktive lokallagsmidler. Det er styret i fylkeslaget som har laget føringer på hvor mye som skal tildeles de ulike aktivitetene, men det er også en post på søknadsskjema hvor diverse aktiviteter kan skrives

ned. Disse aktivitetene tildeles midler etter skjønn av styret. For å nevne noen av aktivitetene som har vært så har Hellesland Bondelag arrangert skolekjøkken med fokus på norske råvarer, Forsand Bondelag har sendt inn uttaler og brev til politikere og Bjerkreim Bondelag har deltatt på marknadslag på Bygdetunet og Matfatet på Bjerkreimsmarken. Det har vært veldig bra aktivitet og mye kreativitet i lokallagene.

I tillegg til søknadene blir det utbetalt 500 kr for hvert nytt medlem med produksjonskontingent. Det er 60 nye bruksmedlemmer hittil i år. Det gir 30 000,- i verving av nye bruksmedlemmer. Det er også vervet 311 andre nye medlemmer som gir 31 100 kr. Totalt er det utbetalt 61 100 kr til lokallagene for verving av nye medlemmer

Andre saker

Infoutvalget.....	32
Verveutvalets aktivitet i 2015	33
Jordvernutvalet.....	33
”Nye Rogalandsgarden” - vårt bistandsprosjekt	34
Styresamling i Suldal.....	35
Lars Petter Bartnes orienterte om årets jordbruksavtale.....	35
Besøk på pelsfarm og Rogaland Pelsdyrfôrlag.....	36
Medlemsutviklinga i fylket	36
Tur med kokkelever	36
Prosjekt brannvarslingsanlegg.....	37
Flaum i Dalane	38
Aktiviteter i NLR-HMS i Rogaland 2015	38
Åpen Gård	39

Infoutvalget

Det har vært 2 møter i infoutvalget i 2015. Infoutvalget har i 2015 jobbet med en fotokonkurranse der vinneren av 5000 kr ble Lund Bondelag. Tema for konkurransen var ”Vi lager maten din”. Videre har infoutvalget jobbet med å få til en stand på Glamaten 2016 som viser frem primærleddet og hvor maten kommer ifra. Nortura, Tine og Felleskjøpet har også blitt invitert til å være på standen. Prosjektsøknad, skisse for standoppsett og budsjett er klart, men prosjektet utsettes til 2017.

Infoutvalget planlegger kurs i mediehåndtering i slutten av februar 2016. Det er også blitt jobbet med å lage en brosjyre om Rogalands Landbruket hvor man også ønsker å presentere noe fra den nye verdiskapningsrapporten. Fotokonkurransene som infoutvalget har arrangert har også vært med tanke på å få bilder til brosjyren.

Leiar i Info utvalet Kjell Andreas Heskestad ønskjer velkommen til kurs.

Verveutvalets aktivitet i 2015

Verveutvalet har hatt to møter i 2015, 29. april og 20. november. Hovedoppgåva til verveutvalet er å leggja opp strategi for vervearbeid og motivere lokallaga og verveansvarlige til aktiv medlemsverving. Strategi for 2015 har vore:

- Auke medlemstalet til 6500, og medverke til å redusere utmeldingar med konkret oppfølging av desse.
- Fokus på aktive bønder, og dei som er på veg inn i landbruket. Målet på sikt er 70 % av dei som mottok produksjonstilskot, men også andre med sterk tilknytning til næringa. Per i dag er om lag 55% av bøndene i fylket organiserte.

Vervekampanjen ”Tørre å spørje” har vore også i 2015. Norges Bondelag har auka sitt fokus på å rekruttere unge, både bønder og alle andre med kjærleik for norsk mat og jordbruk. Det vart nye rabattar for unge medlemmer, og lokallaga vart oppfordra til å ta kontakt med alle nye bønder i bygda. Verveutvalet har fylgt opp denne strategien med å sende ut lister med nye og unge bønder til lokallaga. Utvalet har òg fullt opp medlemmar som ikkje har betalt kontingent for 2015, og dermed berga fleire medlemskap.

Verveutvalet har deltatt på årsmøte i Rogaland Bondelag, i tillegg har vi

deltatt på Treskofestivalen på Lund, og haldt vervestand saman med lokallaga i Klepp kommune på Øksnevad vidaregående skule. Oppsummering av vervearbeidet og medlemsutviklinga står lengre bak i årsmeldinga, men vi ønskjer å bemerke at me opplevde ei medlemsauke på 1,1% i 2015.

Vervekurset

Verveutvalet forsøkte å arrangere eit vervekurs i hausten, men dette blei avlyst som følge av manglande påmeldingar frå lokallaga.

Jordvernutvalet

Jordvernutvalet hadde i 2015 eit møte. På møtet var blant anna planane om dobbeltspor over Jæren og høyring på fylkeskommunen sin planstrategi på sakskartet.

Dobbeltspor:

På møte i fylkestinget 10. – 11. desember 2013 vart det fatta følgjande samrøystes vedtak i sak om jernbanens handlingsprogram 2014 – 2023: (utdrag)

Pkt 3: Det i NTP varslede arbeid med KVU for dobbeltspor på strekningen Sandnes-Egersund må igangsettes snarest, og senest i 2015.

Fylkestinget har gjort vedtak om dobbeltspor over Jæren. Som ein ser i vedtaket står det at det skal utarbeidas ein KVU (konseptvalutgreiing). Regjeringa meiner det ikkje er behov for ei KVU utgreiing. Det er politisk semje i alle kommunane som vert omfatta av utbygginga, dei er positive til dobbeltsporet.

Det er ikkje lagt fram planar med alternative traseval frå Jernbaneverket, men det er kome signal om forslag på nye trasear for dobbeltsporet og nye stoppestadar som bandlegg store areal som i dag vert nytta til matproduksjon. Flytting av etablert stoppestad vil få store konsekvensar for framtidig bustadbygging, på nye areal.

Rogaland Bondelag krev det vert sett i gang ei KVU utgreiing. I ei slik utgreiing må fleire alternativ for god kollektivtransport mellom Sandnes og Egersund vera med.

Fylkeslaget har vore i møte med fylkesordførar Solveig Ege Tengedal og leiar i samferdselsutvalet Arne Berge for å leggja fram Rogaland Bondelag sine synspunkt. Det er også sendt brev til Jernbaneverket med krav om ei KVU utgreiing.

Regional planstrategi, høyring:

Fylkeslaget sitt høyringssvar var knytt opp mot arealdisponering. Følgjande punkt vart spelt inn:

- Stortinget har nyleg gjort vedtak om ei grense på nedbygging av dyrka på 4000 da innan 2020. Dette bør omtalas og tas med i grunnlaget for retningslinene for arealdisponering i fylket.
- Mange bra formuleringar om vern av matjord. Rogaland Bondelag savne konkrete målsettingar for vern av jord nytta til matproduksjon.

- Rogaland er Matfylket og det forplikte. Rogaland er størst innan matproduksjon. Ringverknadane innan foredling og service på bakgrunn i matproduksjon er store. Omlag 16 000 arbeidsplassar i fylket på bakgrunn i primærlandbruket.
- Ja til bustadutvikling aust på Nord Jæren – nei til bustadutvikling vest på Nord Jæren.
- Det bør etablerast referansegruppe på planen der Rogaland Bondelag vert invitert

Fylkeslaget har frå lokallag fått økonomiske ressursar til å leige inn ekstra kompetanse innan arealdisponering og planarbeid.

Fleire lokallag og fylkeslaget har nytta seg av muligheita til å få knytt til seg denne spisskompetansen. Denne ordninga fortsett framover.

”Nye Rogalandsgarden” – vårt bistandsprosjekt

Rogaland Bondelag og samvirkeorganisasjonene sitt eget bistandsprosjekt i Kamerun har lagt det niende året bak seg i Sambolabo området, nord-vest i Kamerun.

Året begynte med en evalueringstur i begynnelsen av februar. Elisabeth K. Nesheim og Terje Øen reiste ut på vegne av U-landsutvalget. I tillegg var Kristine og Mathilde Nærland fra Vigre 4H med og Johannes Nedrelid som tidligere har jobba i området vi besøkte. Det ble en spennende tur der vi fikk et godt innblikk i det mangfoldige arbeidet. Verd å trekke fram er den gode jobben og det gode om-dømmet våre to medarbeidere, Paul Iya og Pauline Asta, har i området. De nyter stor tillitt både i lokalbefolkningen og hos styresmaktene. Vi fikk være med på kvinnemøter, møtte flere sparegruppe der de bl.a. hadde utdeling av det de hadde spart i løpet av 6 måneder, vi møtte jorddyrkere, husdyrbrukere, lokale og regionale ledere. Vi så på bruer og brønner som var bygd de siste åra, møller som var i drift, besøkte enkeltpersoner, flere landsbyer og så på ulike arbeider som var gjort i kvinnegruppene (spesielt strikke og sy arbeider). Vi sitter igjen med et veldig positivt og godt inntrykk av arbeidet som gjøres og gleder oss over de store framsteg som skjer i området.

I løpet av 2015 ble det bygd en ny bru som var 11 meter lang og 3,5 m høy.

Det ble også bygd et vadested over ei elv som var 38,5 m lang og 1,5 m høy. Vår andel av kostnadene utgjorde ca. 114 000 n.kr. av totalt 170 000 kr. Det ble bygd en brønn som var vel 9 m dyp som kostet oss ca. 16 000 n.kr.

Spare og låneforeningene fungerer som lokalt bankvesen siden de vanlige bankene er fraværende i området. Statistikken fra første halvår viser 11 grupper med 624 medlemmer har vært aktive innen sparing, enten gjennom rein sparing i 6 måneder av gangen eller i form av ”tontine” (en gruppe personer sparer et visst beløp pr uke og en person får hele gruppas innsamla beløp, enten i form av penger eller naturalia. Slik fortsetter de til alle i gruppa har fått en utbetaling). Den samla omsetningen gjennom disse spareformene utgjør ca. 534 000 n.kr. I spareperioden på 6 måneder lånes det ut sparepenger til medlemmer i en periode på 10 uker som må være tilbakebetalt før sparinga skal utbetales. Det er også oppretta en låneordning ved hjelp av eksternt tilført kapital. I løpet av vel 3 år har tilført kapital på ca. 34 000 n.kr vokst til vel 46 000 n.kr. I første halvår 2015 fikk 733 personer nyter godt av denne låneordningen.

Det er blitt installert en ny mølle i Ndippelè som har vært i funksjon siden april. Den fungerer godt. Mølla i Sambolabo gikk i stykker, men de klarte å

reparere den med egne midler. Og nå fungerer den godt igjen.

Det er blitt gjennomført 286 besøk i de 11 gruppene i løpet av det første halvåret. Vel 2/3 av de framkomte var kvinner. Vår kvinnelige tilsette har starta med opplæring i strikking av 12 unge kvinner.

Lokale og regionale styresmakter er svært takknemlige for innsatsen som gjøres i Sambolabo området. Så fornøyde er de at de ønsker vi skal starte arbeid i andre deler av regionen slik at flere ”utilgjengelige og tilbakestående” områder, som de sier, kan få en positiv utvikling. U-landsutvalget har bestemt at vi vil støtte prosjektet i Sambolabo fram til år 2020. Vi har ennå en jobb å gjøre for at aktiviteter og tiltak blir lokalt bærekraftige.

Hovedinntektene til prosjektet kommer fremdeles fra høsttakkegudstjenestene i fylket der bygdekvinnelagene er aktive pådrivere. I tillegg får vi inntekter fra foreninger, klubber, kor, faste givere m.m. En stor takk til alle som hjelper til. På 3 år har den norske krona svekka seg med 23 % i forhold til lokal valuta i Kamerun. Det er en stor utfordring når ikke inntektene øker i samme takt. Vi oppfordrer enkeltpersoner eller lag til å bli med i givertjenesten via konto nr. 3201.54.45636.

Styresamling i Suldal

Fylkeslaget la eit todagars styremøte i september til Sand i Suldal kommune. Både tilsette og styret med varafolk deltok. Styret i Rogaland Bondelag skal ivareta landbruket sine interesser i vårt fylke, eit fylke som har så ulike geografiske ramevilkår for matproduksjon. Då må ein ut i fylket, møta bønder og få sjå og høyra om drifta på garden. Lokallagsleiaren i Suldal Bondelag Lars Arne Bjørklund hadde lagt opp ein interessant tur i deler av kommunen, der vi fekk treffa bønder på turen frå Sand til Jelsa rundt Økstrafjorden forbi Erfjord og til Sand.

Styret har møte om lag 9 gonger i året. For å bli betre kjende med og trygge på kvarandre er det nyttig at styret og tilsette sett av tid og ressursar til slike samlingar.

Astrid Brommeland, bygdeutviklar i Suldal og Leiar i Suldal Bondelag Lars Arne Bjørklund hadde lagt opp ein interessant tur for styret. Kjell Andreas Heskestad følgjer godt med.

Lars Petter Bartnes orienterte om årets jordbruksavtale

På tysdag 26. mai var leiar i Norges Bondelag, Lars Petter Bartnes på besøk i Rogaland for å delta på møter der jordbruksavtalen var tema.

Det var satt opp to møter med Lars Petter Bartnes, eit i Bjerkreim og eit i Sandnes

Om lag 30 pelsdyropprettarar møtte Lars Petter i Sandnes. Det var stor frustrasjon med at frakttilskot til pelsdyrfôr vart nullt ut i årets forhandlingar. Det er spesielt pelsproduksjon i distrikta som vil få ein stor auke i fôrprisane. Lars Petter Bartnes forstår frustrasjonen og sa at denne ordninga var med i forhandlingane heilt til slutt frå Bondelaget si side. Det var ut frå ei totalvurdering av forhandlingsresultat som gjorde at Bondelaget valde å inngå avtale med staten. Utfordringane for pelsdyrnæringa er store i tida framover. Det er viktig at Norges Bondelag er tydelig i si støtte til denne næringa og bidreg i arbeidet, og at dette vil bli gjort. Leiar i Norges Pelsdyravslag Bertram Trane Skadsem var ordstyrar på møtet.

Leiar i Norges Bondelag Lars Petter Bartnes er klar for å møte bøndene i Dalane.

På Bjerkreim samfunnshus var det 150 personar som ønska Lars Petter Bartnes velkommen. Lars Petter orienterte om jordbruksforhandlingane, kva som vart kravd og kva vart resultatet både i form av pengar, struktur og anna. Tap av frakttilskot på fôr til pelsdyr og ny støtteordning for utsiktsrydding var eit par dårlege element i avtalen. Den største merksemda har omlegging av kvalitetstilskot på lam fått. I avtalen vart det lagt om frå å ha etterskotsbetaling til å få utbetaling over slakteoppgjæret. Leiaren beklaga at den organisasjonsmessige prosessen før kravet vart reist mot staten skulle ha vore betre. Etter kaffi og godt drøst vart det

opna opp for spørsmål og meningsutveksling. Det var som venta omlegginga av kvalitetstilskotet som vart hovudtema frå salen. Meinigane var delte, men hovudvekta var at omlegginga ville koste den enkelte produsent for stort tap av tilskot når dei slutta. Andre meinte det var ei rett omlegging og at det var dei som var i næringa og dei som kom inn i næringa som skulle prioriterast. Årlig løyving til kvalitetstilskot på lam er kr 470 mill. Denne løyvinga går vidare. Meiningsforskjellane var klare, Lars Petter presiserte at avtalen er undertekna av Norges Bondelag og det vil ikkje bli tatt initiativ til endringar av inngått avtale.

Besøk på pelsfarm og Rogaland Pelsdyrfôrlag

Styret i Rogaland Bondelag var invitert av Pelsdyrslaget på befaring på Terje Hålands pelsdyrfarm på Brusand, og til Rogaland Pelsdyrfôrlag SA på Sirevåg.

Terje Håland viste oss sine flotte og sunne mink på sin minkfarm. Pelsdyr er på mange gardsbruk en viktig tilleggsnæring av driften, og er med å gi et godt grunnlag for inntekt på gården. Rogaland Bondelag støtte opp om fortsatt pelsproduksjon.

Rogaland Pelsdyrfôrlag SA leverer fôr til 98 oppdrettere, omsetter for omtrent 130 millioner kroner i året, og produserer 28 543 tonn fôr per år. Eirik Eidsvik, daglig leder på Pelsdyrfôrlaget viste styret rundt, og sammen med Bertram Trane Skadsem, leder i Norges Pelsdyrslag og Per Haugstad, styreleder i Rogaland Pelsdyrfôrlag holdt de innlegg om pelsdyrnæringa. Det var en lærerik og interessant tur hvor vi fikk et godt innblikk i et av landbrukets sluttledd.

Stolt pelsdyrbonde, Terje Håland.

Medlemsutviklinga i fylket

Ved årsskiftet 2015/2016 var det 6446 medlemmer i Rogaland Bondelag. Totalt er det vervet 347 nye medlemmer i løpet av året. Med en avgang på 252 har vi en vekst på 69 medlemmer, som utgjør 1,1%. Totalt er medlemsveksten høyere en tidligere, og vi har en nedgang i utmeldinger. Hovedårsaken til at medlemmer melder seg ut av bondelaget har vært naturlige årsaker, som at de har sluttet i næringa, har flyttet, har ikke betalt kontingent, eller død. Noen

få medlemmer melder seg ut på grunn av politikk, mens noen melder seg ut på grunn av kostnadene av medlemskap. Medlemsveksten har vært preget av flere personlige medlemmer. Totalt har andelen bruksmedlemmer gått ned i løpet av året, med 60 totalt vervede bruksmedlemmer, og 93 utmeldte bruksmedlemmer. Total endring er på -33 bruksmedlemmer.

Totalt har 20 lokallag hatt medlemsøkning i løpet av året i år også.

Størst medlemsøkning har Stavanger Bondelag hatt, med 46 nye medlemmer, fulgt av Sandnes Bondelag med 45, ola med 23 og Gjesdal med 22. Stavanger har og hatt størst nettoøkning, med 32 medlemmer i netto vekst, fulgt av Sandnes med 26.

På landsbasis har Norges Bondelag ved utgangen av 2015 62.240 medlemmer, og en medlemsøkning på 413 medlemmer (0,7 %) i 2015. Dette er det høyeste tallet siden 2010.

Tur med kokkeelever

Tur med kokkeelever har blitt en årlig begivenhet arrangert av Rogaland Bondelag i samarbeid med Kokkemesterlauget Rogaland og Heine Grov. Alle videregående skoler i Rogaland som har vg 2 klasse innen kokk og servitør er invitert. I alt 28 elever og lærere deltok på årets arrangement.

Skolene som var med i år var Jåttå og Karmsund. Time videregående skole meldte avbud like før fagdagen. Turen gikk innom Jone Wiigs gartneri hvor elevene fikk sett og blitt fortalt om dyrking av tomater og agurker. Videre gikk turen til Gunhild Vårvik Prestegård som har verpehøns på Time, hvor elevene og fikk innlegg om dyrehelse av vetrinæren. Så gikk turen til GTI samdrift, som er melkeprodusent på Sola hvor elevene fikk se et moderne melkebruk med robot.

Målet med opplegget er å gi elevene kunnskap om hvordan gode norske

Kokkeelevar i gang med å lagemiddag på Jåttå vgs.

landbruksprodukt blir til. Elevene får besøke ulike produsenter og ble gitt en orientering om hvilket arbeid som blir lagt ned for å få frem den beste kvaliteten på gårdenes produkter. Etter turen ble elevene samlet på Jåttå vgs for

å lage en flerretters middag med gode norske landbruksprodukt, som ble servert til fylkestingspolitikere, inklusivt påtroppende varafylkesordfører samt personer i fagforeninger og jordbruket.

Prosjekt brannvarslingsanlegg

Grunnet flere tilbakemeldinger om frustrasjon på feilmeldinger og falske alarmer på brannvarslingsanlegg på gårdsbruk, ble det satt sammen en prosjektgruppe bestående av fjørfelaget, Bondelaget, Norsvin og Fylkesmannen til å se nærmere på dette. Det ble gjennomført en kartlegging ved hjelp av spørreskjema for å avdekke omfanget av problemer med brannvarslingsanlegg. Kartlegging og rapport ble utført av Høgskulen for landbruk og bygdenæringer (HLB). I tillegg intervjuet HLB ti forhandlere for å undersøke årsakene til problemene.

Kort oppsummert ble det avdekket relativ stor misnøye hos bøndene med anleggene, at bøndene ikke gjorde god nok jobb med vedlikehold av anleggene og at det var stort behov for mer kompetanseoverføring mellom leverandørene, forhandlerne og bøndene.

På bakgrunn av resultatene i kartleggingsprosjektet, ble det igangsatt en pilot i samarbeid med leverandørene Elotec og Icas, samt fire forhandlere; Bryne landbruksservice, Felleskjøpet Rogaland Agder, Helgevold Elektro og El-team. Drengen- leverandør ble kontaktet, men hadde ikke kapasitet til å delta.

Pilotprosjektet «Undersøkelse av brannvarslingsanlegg på utvalgte gårdsbruk i Rogaland» ble gjennomført i perioden oktober 2014 – april 2015. Målet var å finne ut hvor problemene oppstår,

hvorfor og hvilke kostnadseffektive tiltak som må gjøres for å oppnå et vel fungerende og stabilt anlegg.

På hvert gårdsbesøk var det representanter fra leverandør, forhandler/elektrofirma og to fra arbeidsgruppen i Rogaland. 12 gårdsbruk i Rogaland ble besøkt (ni gårdsbruk med Elotec og tre med Icas) i perioden 9. – 12. desember 2014.

Prosjektgruppen vil fremme noen forslag til tiltak:

A. Behov for økt kompetanse hos forhandlere

- Vurdere om det bør settes krav om gyldig autorisasjonsbevis med krav om fornyelse innen 10 år for prosjektering, montering og service på anlegg. Vi mener autorisasjonsbeviset bør følge person og ikke bedrift.
- Arrangere kurs- og erfaringsutvekslingsmøter for forhandlerne. Elotec har gjennomført kurs på Sola i Rogaland i slutten av februar.

B. Behov for økt engasjement hos bøndene vedrørende vedlikehold av og kjennskap til anleggene.

- Kompetansebygging via forhandler. Vi tror dette er den enkleste og mest effektive løsningen. Artikler i aviser og tidsskrift kan brukes for å nå ut til bønder. Det kan skrives artikkel(er) i Bondevennen eventuelt andre medier om betydningen av jevnlig vedlikehold av anleggene.

For meir informasjon om brannførebyggande tiltak: www.lbk.no.

- Montere ved brannvarslingsentral en laminert plakat (A4) med lett forståelig prosedyre for hvordan anlegget skal vedlikeholdes og håndteres ved feilmelding eller alarm. Plakaten lages av produsent, og blir distribuert og montert av forhandler.
- Oppfordre faglag og bondelag til å videreformidle informasjonen.

Etterkontroll:

Anleggene fungerer godt to måneder etter befaringen i desember. Kun i ett tilfelle har det vært falsk brannalarm, med dette er ordnet av leverandør.

LA – MRSA utbrot på Haugalandet og Jæren

MRSA (meticillinresistente Staphylococcus aureus) er spesielle variantar av gule stafylokokkar som er resistente (motstandsdyktige) mot antibiotika. Det finnes fleire ulike variantar av MRSA, og variantar som lett etablerer seg hos dyr vert kalla LA-MRSA (livestock associated – dyreassosiert - MRSA).

Alle MRSA-variantar kan smitte mellom mennesker og dyr, også LA-MRSA. Bakteriene gir sjelden sykdom hos dyr og friske menneske, men det er viktig å unngå at dei vert spredde til helseinstitusjonar, som sjukehus og alders-

heim kor dei kan føra til alvorlige infeksjonar som er vanskelige å behandla.

Dei grisebønder som får denne sjukdommen på sine dyr må gjennomføra ei omfattande sanering. Alle dyr må slaktas og ein svært grundig vask og desinfeksjon må til. I nokre høve må innreining også skiftas.

Staten skal gje økonomisk kompensasjon for driftstap, innkjøp av nye avlsdyr, nytt teknisk utstyr og arbeidet med ei omfattande sanering. Rogaland Bondelag har i samarbeid med Norsvin Rogaland hatt fleire møte med fylkesmannen på tolking av regelverket for

økonomisk kompensasjon. Dagens regelverk gjer ikkje nok økonomisk kompensasjon for tap og utgifter i samband med saneringa. Ei alt for stor økonomisk byrde vert lagt på grisebonden. Norges Bondelag arbeide aktivt opp mot sentrale myndigheiter i denne saka.

Flaum i Dalane

I helga 4. - 6. desember 2015 vart område i Dalane rama av flaum. Det var store nedbørmengder og snøsmelting i heiane som gjorde at elvane flaume over. For område i Bjerkreim og Lund vart landbruket hardt råka. Flaumen gjorde også stor skade på andre næringsbygg, uthus og hytter. Sist storflaum var i 1992, vassføringa i elvane var då om lag 75% lågare enn flaumen i desember 2015.

Lokallag i bondelaget engasjerte seg og var i kontakt med dei fleste bøndene som vart hardast råka av flaumen. Naboar og andre var til stor hjelp i oppryddinga og redusere skadar på både fôr i grasballar som seila avvarde og bygningar. Fylkesleiar og org. sjef var på besøk i fleire bygder og grunneigarar for å få eit inntrykk av skadane av flaumen. Eit notat er utarbeida og sendt Norges Bondelag som eit grunnlagsmateriale for arbeid innan flaumsikring, som også er eit nasjonalt tema.

God dokumentasjon av skade og skadeomfang er viktig hjå den enkelte grunneigar. Med bilete og anna objektiv dokumentasjon gjer arbeidet opp mot forsikringsselskapa mykje enklare enn utan slike bevis.

Rundballar og gjødselvogn vart tatt av flaumen i Lund.

Kommunane i området har eit stort ansvar med førebyggjande tiltak for å hindre ein liknande situasjon i framtida. NVE som er overordna statleg organ innan vassføring må kome med tiltak som sikre vassføringa i elvefar langs heile strekka. Bygdefolket er klar på at heile elvestekka må sjåast i samheng når tiltak vert planlagde. Ein kan ikkje løyse eit problem på eit elvestrekk for så å skyve /forsterke problemet i andre område på strekket.

Flaum i Tengesdal, Bjerkreim.

Aktiviteter i NLR-HMS i Rogaland 2015

Vi har nå 3 HMS-rådgivere ansatte i Rogaland, og for tiden en vakant stilling i Nord Rogaland. Maria Helliesen har utført HMS-besøk i Nord Rogaland samt avholdt to kurs i Praktisk HMS der. Vi har også hatt inne vikarer fra Hordaland til å levere medlemstjenester i Nord-Rogaland. Maria Helliesen og Arnfinn Særheim er ansatte i 100% stillinger, og May Ann Levik er ansatt i 60% stilling.

Pr. 1.oktober flyttet HMS-rådgiverne fra kontorer på Jæren BHT på Bryne, til Særheim Landbrukspark hvor vi leier kontorer av Klepp regnskap. Dette er fordi vi skal ha tettere tilknytning til NLR-Rogaland og pr. 01.01.17 er det meningen at HMS-rådgiverne skal ansettes i den nye NLR regionen i Rogaland. Målet er å redusere antall NLR-avdelinger på landsbasis fra 39 til 10-12

regioner. Noen er allerede ferdig fusjonerte, og HMS-rådgiverne overført. Så pr. i dag er HMS-rådgiverne rundt om i landet, delt mellom sentralt og regionalt ansatte.

Det er utført over 250 HMS-besøk hos bønder i Rogaland. Vi har hatt 13 Praktisk-HMS-kurs med til sammen ca. 150 deltagere. Jæren BHT har utført over 250 helsekontroller. Helsekontrollene er en viktig del av det forebyggende arbeidet for bedre helse blant bøndene. Sykepleieren eller legen som utfører helsekontrollen skal også gjennom samtale kartlegge andre behov medlemmet måtte ha. Og gi gode råd for videre forebygging av belastningslidelser og andre yrkesmessige helseutfordringer som er spesielt for landbruksyrkene. Vi har stor tro på at vi gjennom de jevnlig HMS-besøk på gårdene, regelmessige

helsekontrollene, og samtalene mellom bonden og helsepersonell, gir medlemmene våre en god ballast til å kunne risikovurdere sin egen arbeidshverdag og derved oppnå målet med reduserte ulykker og skader.

HMS-rådgiverne har ellers vært involvert i sikkerhetsdager på VGS, prosjektet «til for bonden», fagmøter med psykisk helse som tema, avløser-kurs, prosjektet «tryggere sammen» og krisesaker. De 3 HMS-rådgiverne er nå de faste kontaktpersonene for videreføring av prosjektet «til for bonden».

Åpen Gård

Det ble arrangert åtte Åpne Gårder i Rogaland i 2015, seks søndag den 23. august, en 9. august og en 31. mai.

De lokallaga som arrangerte Åpen Gård 23. august var Sandnes, Stavanger, Nærbø, Time, Lund og Gjesdal/Bjerkreim i fellesskap. Rennesøy arrangerte Åpen Gård den 9. august, og Tysvær den 31. mai. Arrangementene ble stort sett preget av sommervarme og nydelig vær, dermed konkurrerte de med andre aktiviteter.

Arrangementene var varierte og viste flere former for jordbruk. Felles for arrangementene var at både frivillige og deltakere var godt fornøyde med arrangementene, selv om finværet gav hard konkurranse med arrangementene.

Åpen Gård i Sandnes hos Lodve Håland og Erling Søyland på Figgjo. Her ble det vist fram kyr, kalver, sau, alpakka, mink, hester og høner. Det var blant annet hopp i høyet, bondequiz og salg av grillmat. Om lag 500 deltok på arrangementet.

Åpen Gård i Gjesdal/Bjerkreim hjå Anne-Karin og Magnus Søyland på Søya Gard. Det var kalveløp, saueklipping, mjølking, kanopadling med mye mer. Om lag 600 deltok.

Åpen Gård i Lund hos Ståle og Gunn Linda Ueland. Det var matsalg, dyr, kanopadling, natursti og traktorer med mer. Om lag 400 deltok.

Åpen Gård i Stavanger hos Oddny og Torgeir Kinn på Jåttå. Mange dyr ble

Mange type aktiviteter på Open Gard.

vist, det var hesteridning, salg av mat og drikke, natursti og andre aktiviteter. Om lag 500 deltok.

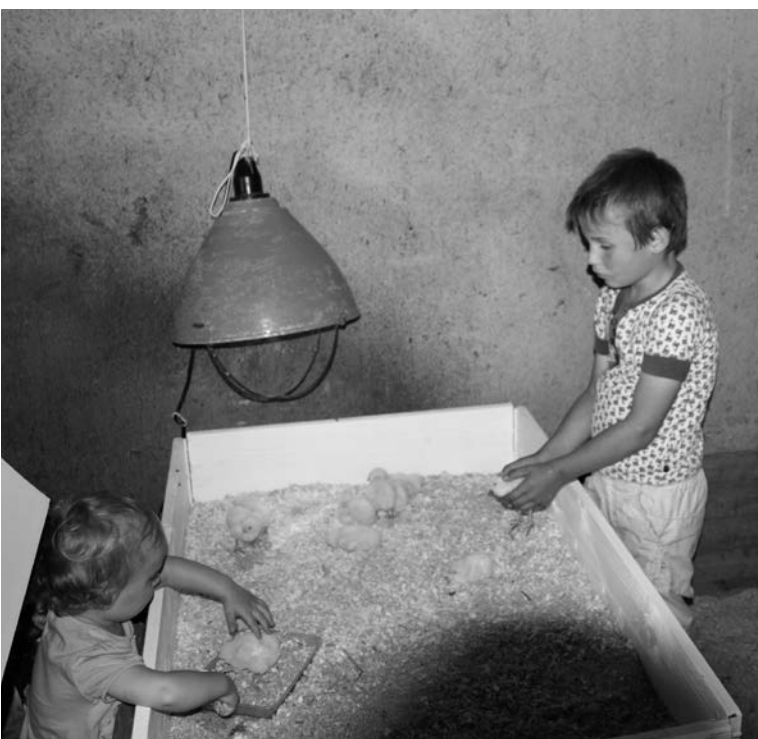
Åpen Gård i Nærbø hos Siv Follerås og Bjarte Nærland. Det var saueklipping, "traktorpulling" for barn, traktorkjøring, kyr, høner og ridning. Om lag 600 deltok.

Åpen Gård i Time hjå Sonja og Per Ådne Skårland på Jærkua Samdrift. Det var bl.a. hest og kjerreturer, ridning, gjeterhundoppvisning, salg av grønt, kake og grillmat. Om lag 430 deltok.

Åpen går i Rennesøy på Sokn Gard den 9. august. Gården er hjem til Gunnvor og Jostein Eiane som har om lag 50 kyr,

320 vinterfora sauer og to katter. 389 fornøyde gjester deltok på aktivitetene, som blant annet fluefangning, melkesmaking, høyhopping og lammesortering.

Åpen går i Tysvær på Tveit videregående skole den 31. mai. Det var ca. 4 000 besøkende på arrangementet, og Brita Skallerud fra Norges Bondelaget åpnet gården. Tysvær Bondelag stod som arrangør og samarbeidspartnere var Tveit Videregående Skole. Her var "alle" de lokale landbruksorganisasjonene lokalt med og drog lasset. De bidro med informasjonsstander, vafelsalg, grillstander og ulike aktiviteter for å nevne noe.

Leiarane i lokallaga

	Leiarane 2014/2015	Leiarane 2015/2016
81101 01 Eigersund	Øyvind Voilås	Øyvind Voilås
81101 02 Helleland	Jostein Sleveland	Ivar Tore Hetland Storhaug
81102 01 Sandnes	Geir Ingve Øglend	Geir Ingve Øglend
81102 02 Riska	Stein Ove Byberg	Stein Ove Byberg
81103 01 Stavanger	Torgeir Kinn	Torgeir Kinn
81106 01 Skåre	John Egil Frøystad	John Egil Frøystad
81111 01 Sokndal	Tron Skjefrås	Tron Skjefrås
81112 01 Lund	Per Kåre Kjømro	Per Kåre Kjømro
81114 01 Bjerkreim	Geir Ove Tysland	Bente Gro Slettebø
81119 02 Nærbø	Åsbjørn Høyland	Åsbjørn Høyland
81119 03 Varhaug	Geir Erik Aanestad	Magnus Ånestad
81119 04 Søre Hå	Knut Åge Gjersdal	Knut Åge Gjersdal
81120 01 Klepp	Jan-Arild Anda	Jan-Arild Anda
81120 02 Bore	Jon Tore Refve	Jon Tore Refve
81120 03 Orre	John Erga	John Erga
81121 01 Time	Arne A Berge	Willy Finnbakk
81122 01 Gjesdal	Marit Epletveit	Marit Epletveit
81124 01 Sola	Bjørn Otto Byberg	Kenneth Ueland
81127 01 Randaberg	Trond Vistnes	Trond Vistnes
81129 01 Forsand	Svein Levik	Svein Levik
81130 01 Strand	Jarle Ravnås	Børge Næss
81133 01 Hjelmeland	Lars Våge	Stein Magne Valheim
81134 01 Suldal	Lars Arne Bjørkland	Lars Arne Bjørkland
81135 01 Sauda	Ola Magnar Birkeland	Ola Magnar Birkeland
81141 01 Finnøy	Tor Inge Sakseid	Tor Inge Sakseid
81141 03 Fogn	Erlend Harestad	Erlend Harestad
81141 04 Sjernarøy	Torgeir Aartun	Eivind Norheim
81141 05 Ombo	Erlend Nes	Erlend Nes
81142 01 Rennesøy	Guttorm Gudmestad	Guttorm Gudmestad
81144 01 Kvitsøy	Anders Nordbø	Anders Nordbø
81145 01 Bokn	Torstein Alvestad	Ivar Ognøy
81146 01 Tysvær	Inger Johanne Bligaard	Inger Johanne Bligaard
81149 01 Karmøy	Morten Dale	Morten Dale
81154 01 Vikedal	Andreas Eikeland	Ola Nybrenna Øverland
81154 02 Sandeid	Johannes Vestbø	Johannes Vestbø
81154 03 Imsland	Leif Bjarne Olsen	Leif Bjarne Olsen
81154 04 Vats	Jakob Eskeland	Jakob Eskeland
81154 05 Skjold	Roald Haraldseide	Roald Haraldseide
81159 01 Ølen	Trond Haugland	Trond Haugland
81159 02 Bjoa	Inga Steinsland	Inga Steinsland
81159 03 Vikebygd	Reidar Nagell Bjordal	Kjetil Skartland

Medlemsoversikt

Rogaland Bondelag	Pr 31.12.2014	Nye	Total avgang	Pr 31.12.2015
8110101 Eigersund Bondelag	72	11	5	76
8110102 Helleland Bondelag	98	8	3	98
8110201 Sandnes Bondelag	447	45	14	473
8110202 Riska Bondelag	93	8	2	99
8110301 Stavanger Bondelag	152	46	14	184
8110601 Skåre Bondelag	30	4	1	33
8111101 Sokndal Bondelag	47	4	1	49
8111201 Lund Bondelag	85	5	6	84
8111401 Bjerkreim Bondelag	338	9	9	337
8111902 Nærbø Bondelag	312	11	18	303
8111903 Varhaug Bondelag	268	8	9	270
8111904 Søre Hå Bondelag	226	12	10	226
8112001 Klepp Bondelag	176	13	10	178
8112002 Bore Bondelag	98	6	1	103
8112003 Orre Bondelag	134	0	2	131
8112101 Time Bondelag	534	16	21	528
8112201 Gjesdal Bondelag	322	22	18	326
8112401 Sola Bondelag	248	23	5	265
8112701 Randaberg Bondelag	169	9	2	176
8112901 Forsand Bondelag	62	7	3	66
8113001 Strand Bondelag	149	8	10	145
8113301 Hjelmeland Bondelag	220	4	13	211
8113401 Suldal Bondelag	262	9	5	266
8113501 Sauda Bondelag	74	4	1	77
8114101 Finnøy Bondelag	258	6	9	255
8114103 Fogn Bondelag	51	3	0	54
8114104 Sjernarøy Bondelag	67	2	3	64
8114105 Ombo Bondelag	42	0	1	41
8114201 Rennesøy Bondelag	259	16	9	265
8114401 Kvitsøy Bondelag	14	0	0	14
8114501 Bokn Bondelag	38	0	2	36
8114601 Tysvær Bondelag	227	7	7	229
8114901 Karmøy Bondelag	179	6	14	171
8115101 Utsira Bondelag	1	1	1	0
8115401 Vikedal Bondelag	65	1	2	64
8115402 Sandeid Bondelag	94	3	2	92
8115403 Imsland Bondelag	51	1	3	50
8115404 Vats Bondelag	133	0	6	126
8115405 Skjold Bondelag	128	4	7	125
8115901 Ølen Bondelag	76	4	2	77
8115902 Bjoa Bondelag	37	1	1	38
8115903 Vikebygd Bondelag	41	0	0	41
Totalt	6377	347	252	6446

Rekneskapen 2015

Navn:	Rekneskapen 2015	Årsbudsjett 2015	Rekneskapen 2014
Salgsinntekter	-186 070,00	-180 500,00	-79 215,00
Annonser	-38 900,00	-35 500,00	-35 300,00
Andre avgiftsfrie inntekter	0	0	-1 015,00
Kurs- og deltakerinntekter	-147 170,00	-145 000,00	-42 900,00
Andre inntekter	-2 034 340,62	-1 757 000,00	-2 301 788,55
Off.tilskudd - stat/fylke/kommune	-110 496,00	0	-310 000,00
Andre tilskudd	-67 049,00	0	0
Gjensidige samarbeidsavtale	0	0	-250 218,00
Andre inntekter	-24 000,00	-170 000,00	0
Overført frå avsette midlar	-145 510,62	0	0
Rammetilskudd	-884 000,00	-884 000,00	-949 000,00
Fylkesleder	-306 000,00	-306 000,00	-291 000,00
Opplæring tillitsvalgte	-119 000,00	-119 000,00	-119 000,00
Støtte Aktive lokallag	-290 847,00	-278 000,00	-359 379,00
Intern fordeling	-87 438,00	0	-20 000,00
Sum inntekter	-2 220 410,62	-1 937 500,00	-2 381 003,55
Lønnskostnader	613 907,38	702 000,00	571 971,72
Telefongodtgjørelse	12 000,00	12 000,00	12 000,00
Ref./avsatt lønn	72 804,00	120 000,00	0
Møtegodtgjørelse/dag-godtgj.	348 550,00	510 000,00	371 690,00
Fast godtgj.honorar till. valgt	110 000,00	110 000,00	110 000,00
Honorar andre	3 000,00	0	3 000,00
Arbeidsgiveravgift	67 553,38	70 000,00	70 781,72
Kurs, seminar	0	0	4 500,00

Navn:	Rekneskapen 2015	Årsbudsjett 2015	Rekneskapen 2014
Driftskostnader	1 297 051,58	1 235 500,00	1 357 411,24
Frakt og spedisjon	0	5 000,00	0
Leie transportmidler	6 472,00	0	5 932,00
Honorar	34064,00	0	0
Andre fremmede tjenester	0	80 000,00	239 245,00
Trykkekostnader eksternt	45 350,00	45 000,00	43 800,00
Aviser og tidsskrifter	5 000,00	5 000,00	5 000,00
Fri avis	5 552,00	5 500,00	5 308,00
Bilgodtgjørelse oppg. pliktig	107 123,65	110 000,00	114 562,65
Flybilletter	14 837,96	152 000,00	19 407,98
Reisekostnader	27 442,00	60 000,00	62 496,50
Annen godtg./repr. ikke pl.	0	0	1 650,00
UTGÅTT _ Refusjon reiseutgifter	9 392,00	0	7 052,00
Interne møter	19 067,00	15 000,00	14 417,88
Møtekostnader	646 732,47	450 000,00	460 892,90
Annonser, kunngjøringer	30 345,25	10 000,00	53 408,00
Film og foto	0	0	12 800,00
Deltakeravgift på møter/kurs-/konferanser mm	118 872,00	0	0
Markedsmateriell	11 505,00	5 000,00	9 713,01
Kontingenter	4 500,00	5 000,00	6 700,00
Gaver	12 046,25	0	12 812,82
Aktivitetsavh. utbetaling/aktivitet lokallag	198 400,00	278 000,00	271 600,00
Støtte til diverse org. m.m.	400	10 000,00	10 000,00
Bank og kortgebyr	-50	0	0
Sum kostnader	1 910 958,96	1 937 500,00	1 929 382,96
Driftsresultat	-309 451,66	0	-451 620,59
Finansresultat	-3 882,16	0	-15 402,83
Resultat	-313 333,82	0	-467 023,42

Finansiering av leiarmøte/tur til Austerrike november 2015

Kostnader med turen:	
Turoperatør	kr 480 000,00
andre utgifter, anslag	kr 20 000,00
Sum kostnad for turen	kr 500 000,00
Finansiering	
Eigenbetaling lokallaga	kr 90 550,00
Betaling gjester	kr 31 000,00
Rog fylkeskommune	kr 50 000,00
Aktive lokallagsmidlar	kr 178 100,00
	kr 349 650,00
Eigenkapitalen	kr 150 350,00
Sum finansiering	kr 500 000,00

Avsette midler til Jordvernarbeid pr 31.12.15 : kr 18 346,-

Note angående årsresultat:

Årsresultatet syner eit overskot på kr 313 333,82.

Resultatet er slik på grunn av:	
Avsette midlar i 2014 til aktivelokallag/ tur:	kr 122 951,00
Avsette midlar til Studiearbeid	kr 145 510,00
Tilskot kurs rovdyr for 2016	kr 40 496,00
Sum tilført eigenkapital 31.12.15	kr 308 957,00

Overskot med bakgrunn i aktivitetar 2015 er med dette kr 4 376,-

Stavanger, 8. februar 2016

Ola Andreas Byrkjedal
Ola Andreas Byrkjedal

Kjell Andreas Heskestad
Kjell Andreas Heskestad

Sonja H. Skerfving
Sonja Herikstad Skerfving

Lisa Breiland
Lisa Breiland

Jan Idar Haugen
Jan Idar Haugen

May Sissel Nodland (RBK)
May Sissel Nodland (RBK)

Elin Egeland Roda (RBU)

Foto: Bondevennen.

Personalet i Rogaland Bondelag

Olav Sande,
organisasjonssjef 100% stilling.

Are Hauge Braaten,
førstekonsulent 100% stilling.

Ruth Soma,
førstekonsulent 50% stilling.

Marianne Osmundsen Bø,
rådgiver 100%,
permisjon fra 01.01.15 til 01.10.15.

Wenche Pollestad,
vikar fra 01.01.15 til 01.06.15.

HOS OSS ER GODE RÅD GRATIS

Ta kontakt med en av våre konsulenter for kraftfôr og tilskuddsfôr:

Daniel Vignes - Salgssjef kraftfôr

992 28 403
daniel.vignes@fkra.no

Svein Kjetil Litlehamar - Salgsleder kraftfôr

912 41 362
sveinkjetil.litlehamar@fkra.no

Lone Vierdal – Salgskonsulent storfe

Jæren og Dalane
908 63 376
lone.vierdal@fkra.no

Torger Frøyland- Salgskonsulent storfe

Jæren og omegn
909 98 166
torgger.froyland@fkra.no

Marte Johannessen - Salgskonsulent storfe og hest

Jæren og Ryfylke
980 76 184
marte.johannessen@fkra.no

Ådne Undheim - Fagkonsulent storfe/småfe

Storfe: Ryfylke og Haugalandet
Småfe: Hele FKRA sitt område
907 62 714
aadne.undheim@fkra.no

Silja Caroline Eriksen - Fagleder fjørfe

Hele FKRA sitt område
952 30 552
silja.eriksen@fkra.no

Sven Grødeland - Salgskonsulent fjørfe

Hele FKRA sitt område
974 01 035
sven.grodeland@fkra.no

Borghild Barstad - Fagleder svin

Hele FKRA sitt område
413 12 160
borghild.barstad@fkra.no

Gert Vognstoft - Salgskonsulent svin

Hele FKRA sitt område
970 53 779
gert.vognstoft@fkra.no

Egil Hervik - Kundekonsulent alle dyreslag

Nord-Rogaland og Hordaland
915 47 591
egil.hervik@fkra.no

Ola Stene – Fagleder storfe

Hele FKRA sitt område
952 16 260
ola.stene@fkra.no

Harald Støyl - Kundekonsulent alle dyreslag

Agder
975 60 020
harald.stoyl@fkra.no

Bestill på www.fkra.no eller ring vår ordretelefon **994 30 640**.

Felleskjøpet Rogaland Agder (FKRA) bidrar til økt lønnsomhet for bonden! Vi produserer og selger fôr, gjødsel og såvarer. Vi leverer dessuten traktorer og maskinvarer. Vi har 19 butikker og 7 verksteder fra Sunnhordland i nord til Tvedestrand i sør. Hovedkontoret ligger i Stavanger, mens maskindivisjonen ledes fra Klepp.

SAMARBEIDSRÅDET

for landbruksorganisasjonane
i Rogaland

Sandvikvegen 21 - Postboks 278 - 4002 Stavanger
Telefon 51 88 72 70 - Telefax 51 88 02 80

Rogaland
Bondelag

Felleskjøpet
Rogaland Agder

Norsvin
Rogaland

TINE Meieriet Sor

Nortura

Høgskulen for landbruk
og bygdeutvikling

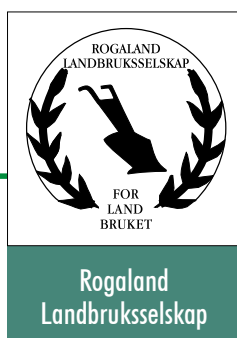
Norske Poterindustrier
Jæren

Landteknikk

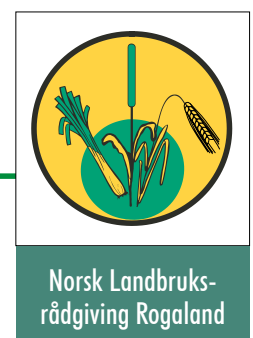
Rekneskapslaga på
Dalane og Jæren

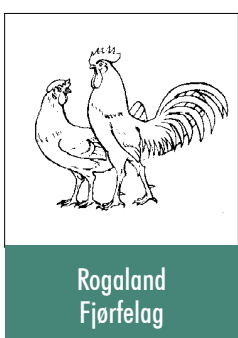
Rogaland
Landbrukssekskap

Skogeigarlaget
Vest

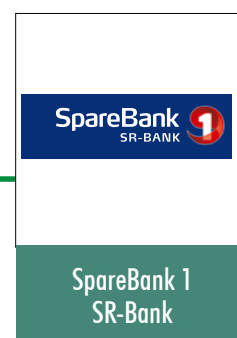
Norsk Landbruks-
rådgiving Rogaland

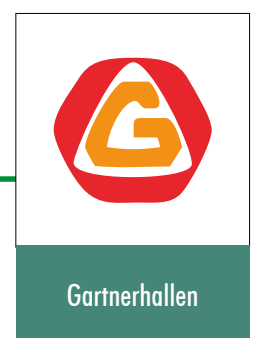
Rogaland
Fjorfelag

Rogaland
Pelsdyrslag

SpareBank 1
SR-Bank

Gartnerhallen